

RICHARD SOBOTKA

NAŠE PANÍ VILMA

Vilma Klobučková

NAŠE PANÍ
VILMA

Rene Valerius

RICHARD
SOBOTKA

K nedožitým 100. narozeninám
Vilmy Volkové - Karasové

RICHARD SOBOTKA

NAŠE PANÍ VILMA

Ohlédnutí za tetičkou Vilmou Volkovou
vzpomínky - vyprávění - ohlasy

2003

Tato kniha mohla být vydána díky laskavé podpoře
dědiců, obce Hutisko-Solanec,
Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm.

Poděkování za pomoc při realizaci textu patří
Mgr. Jarmile Maleňákové.

NAŠE PANÍ VILMA

Ohlédnutí za tetičkou Vilmou Volkovou, vzpomínky, vyprávění, ohlasy.

Vydáno k nedožitým 100. narozeninám Vilmy Volkové - Karasové.

Připravil a sestavil Richard Sobotka

Vydal Obecní úřad Hutisko-Solanec, srpen 2003

Grafická úprava a příprava k tisku Miger - reklamní agentura, Rožnov p. R.

text © Richard Sobotka, 2003

photos © archiv Richard Sobotka, 2003

illustration © Luděk Majer, Obrázek devatera kvítí, 2003

*Odnepaměti ligotala za jasných nocí nad
údolím Zákopčí šťastná hvězda. V chalupě
všelijaké tam na okraji lesa, pasínku
a malého sadu plného pokřivených
švestek a nachýlených jabloní psal do listů
osmerkového papíru řádky příběhů
o slavné historii Moravy a Valašska
spisovatel Jan František Karas.
V jizběce zatím ve svých snech spokojeně
oddechovala malá Vilma. Možná se někdy
příběh jejího snu přece přerušil a ona
špehýrkou v závěsu na okně tu velikou,
jiskřivou hvězdu na noční obloze uhlédla.
Ta šťastná hvězda tam zůstala na nebi
po dnešní dny. Teď už se na ni dívají jiné oči.
Zůstalo údolí, bystřina jiskřivé vody, temný
les, stříbrným světlem měsíce ozářený
pasínek. Sem na sametovou trávu chodívá
srna s velkýma tmavýma očima. Naslouchá
šepotu stromů. Vyhlíží šťastnou hvězdu.
A noc zatím uplývá tiše a tiše jako sen,
jako zdání... Jako čas, který nezadrží
slavičí trylek ani zachvění srdce.
Tak tiše ten čas plyne...*

V. Volková, portréty

SETKÁVÁNÍ

Setkali jsme se prvně až počátkem června 1993. Tehdy jsem paní Vilmu Volkovou navštívil v jejím domku na Hutisku-Solanci kvůli reportáži k jejím nadcházejícím devadesátinám. Poslal jsem jí krátký dopis, zda mohu přijít a kdy. Odpověď na korespondenčním lístku přišla obratem: „Přijed'te kdykoliv...“ Seděli jsme pak v kuchyni, což bylo její univerzální pracoviště materiálního i duchovního charakteru, Vilma Volková vyprávěla, vzpomínala.

Později jsem ji navštívil ještě nejednou, abych se dozvěděl co nejvíc o ní samotné, o její rodině i práci. Kromě toho to byly dopisy. Nashromáždila se jich za těch šest let vzájemných kontaktů přehršle, mám je v samostatné složce, aby se nepoztráceli.

Tetinu Volkovou jsem znal poměrně dobře z různých vystoupení ve Valašském muzeu, z jejich článků, otiskovaných v novinách, a z fotografií. Až do našeho setkání jsem však neznal její košatý svět, její rozšafnost, její moudrost, rozvahu, odhodlanost, vytrvalost, ani její nikdy neutuchající elán pro veškeré dění na tomto světě. Nejen v kultuře, ale i mezi lidmi, na vesnici, ve státě. I ve světě, který ji o letním čase toho roku 1993 už devadesát let nosil na svém hřbetě.

Přišla při tom vzpomínání řeč na všelicos. V dětství jí říkali víla z hor, když jako děvčátko běhala s tatínkovou korespondencí na poštu zkratkou kolem kříže Na Završí. Dělo se to vždy

tak pravidelně, že si podle ní mohli lidé v chalupách seřizovat hodiny. Také o mrtvých bylo to vzpomínání. Kolik místa lidé za svého života k existenci potřebují a kolik se jich pak nakonec vejde do docela malého prostoru jediného hrobu.

Ve vyprávění tetiny Volkové, pak i v dopisech, byl pokaždé obsažen celý život i celý svět, její, můj, nás všech.

Navštívil jsem ji naposledy v závěru léta 1999, pouhých několik dnů před její smrtí. Měla za sebou těžkou operaci. Netruchlila, nenaříkala. Seděla v kuchyni, vyfukávala do černých klapků psacího stroje přes už slabou pásku vybledlá písmena na bílý list papíru, slova a věty a myšlenky článků do novin. I dopisy psala. Do poslední chvíle udržovala rozsáhlou korespondenci.

Šílený čas ji svým chvatem po duševní stránce vůbec nezměnil. Jen po tom medicínském trápení přišla o několik kilogramů tělesné váhy, což s humorem sobě vlastním kvitovala, že je zase po letech štíhlá jako proutek.

I během té poslední návštěvy jsme seděli v kuchyni. Paní Vilma, pořád plná elánu a všelijakých plánů, vyprávěla, co ještě třeba udělat, zařídit, co by se mělo a co by se nemělo, aby se lidem žilo lépe...

To bylo naposledy, kdy jsem ji viděl.

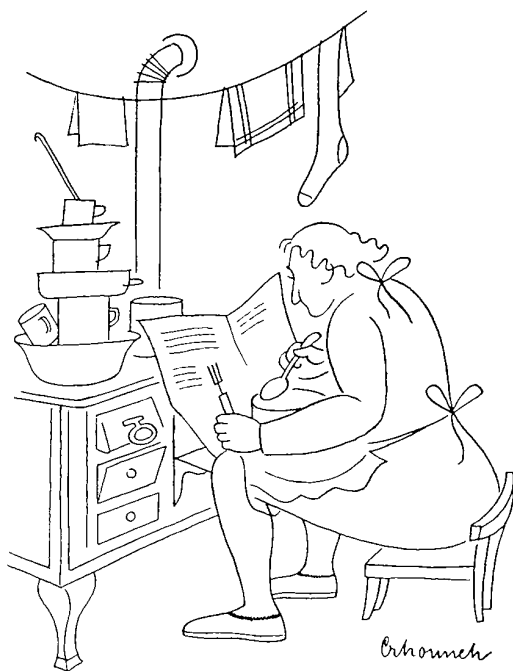
Každému říkala, že by se chtěla dožít té stovky, ať by to bylo jaké. Scházely necelé čtyři roky ke splnění jejího přání.

Příště jsme se potkali až počátkem prosince 2000, více než rok od její smrti. Urnu s jejími ostatky nesl krojovaný pár, dobře urostlý Valach a pěkná Valaška (Jak by se pohledem na ně potěšilo její oko i srdce!), uložit je po boku jejího otce do hrobu na Valašském Slavině.

V hlavách skromného rovu je na dřevěném pomníku, který podle návrhu Karla Langera zhotovil Václav Žitník, zavěšena lucerna. S takovou chodívali Zakopčané v předvánočním čase ještě za soumraku z těch svých kotárů, chodníčky vyšlapanými ve sněhu, na jitřní mši.

Zřejmě se nemýlím, že i tam v tom valašském nebi paní Vilma pořád cosi vymýšlí, organizuje, sepisuje, odesílá početnou korespondenci. Nebo se ve chvílce volna mezi tou nikdy nekončící rachotou dívá sem dolů po těch kopečcích, vršcích a valašských horách, které se jí tak pevně zakořenily v srdci, že jistě bez nich nemůže být ani tam v tom nebi valašském, které je možná skoro tak pěkné a milé, jako to její Valašsko pozemské.

/Richard Sobotka, léto 2003/

V. Volková v kresbě O. Crhounka

V. Volková s maminkou
Maminka V. Volkové

MAMINKA VILMY VOLKOVÉ

Zatím co o otci Vilmy Volkové, spisovateli J. F. Karasovi, existuje řada studií a odborného materiálu, o její mamince Františce toho víme poskrovnu. Na svou maminku Vilma zavzpomínala v seriálu „Prvůj a dnes“, psaném pro časopis Naše Valašsko v článku „O mé mamince“.

Otec mojí maminky byl kovářem v Moravských Knínicích. Byl velký čtenář a řemeslník na slovo vzatý. Když chodil vandrem, nosil sebou knihy. Jednou ho dohnal na cestě K. H. Borovský a velice se divil, že fechttem jdoucí kovářský pomocník sebou nosí i jeho noviny a že umí vtipně a na obratně položené otázky odpovídat. Záliba ve čtení u něho potrvala až do stáří. Následkem stísněných poměrů se jednou museli vystěhovat ze svého a děti musely na službu, tehdy mu na ničem tolik nezáleželo jako na knihách, které si v lepších časech koupil a za nic na světě by se nedokázal s nimi rozloučit.

Moje maminka už ve svých dvanácti letech sloužila v Diváčích ve škole. Práce měla dost. V létě chodila na travu kozám, na pole a vypomáhala v kuchyni. K práci byla šikovná, když jednou paní někam odjela, vyprala a vyžehlila všechno prádlo a ještě měla strach, co řekne paní, až se vrátí. Ta ji pochválila a od té doby jí přibýlo i praní prádla.

Byla pěkné modrooké děvče, nevysoká, trochu plachá a už když chodila do školy, chlapci na ni pohlídali. Velice ji trápilo, když jí Josef Bogdálkuj na lísteček napsal, že jenom ona je jeho Františka rozmilá a že si ji jednou vezme za ženu, až bude velký.

„Co já potřebuju takovýho usmrkance?“ stěžovala si. Pláčem velkým skončilo, když jí Lojzek přes všechno odmítání na dvoře u řídících postavil māj. To už se do toho vložila i paní řídící a milého Lojzka načisto neuctivě pometlem ze dvora vyprovodila.

Malá nevěsta, na kterou si Lojzek s takovou úporností myslel, spávala v komůrce a taky na pěkně malované truhle. Kolik nocí proplakala, protože ji nechtěli pustit k malé muzice. Starý poloslepý Bandička hrál překrásně na housle. Děvčata a kluci školou povinní tancovali u máje a zavdávali si z pěkně omašlené sklenky a volali starky a stárky, tak jak to viděli u dospělých. Francek Hrdličkuj celý den chodil kolem školy, aby mohl Františce říct, aby mu dala skládku, že si ji vezme za starku. Místo peněz na tuto slavnou funkci jí paní řídící vrazila pořádný drnzanec do zad a řekla hlasem nepřipouštějícím odporu: „Nepu-deš nikde, žádný peníze nemáš, všechno si vzala tvoje matka.“ Tak to dopadlo několikrát a milá Františka se naučila sedět doma. Malé muziky byly na to brzy zakázané. U těch řídících sloužila až do sedmnácti let. Měli ji rádi a ona je, i když se tam hodně nadělala a celý život vzpomínala na příhodu, která se jejího poctivého srdce velice dotkla.

Byla v Hustopeči panu řídícímu pro peníze. Tam jí vyplatili čtrnáct renčáků, které zavázala do šátku a strčila za řadra. Šla šest hodin cesty o hladu, jakpak by se odvážila třeba jen myslet na to, že by mohla jeden z těch renčáků rozměnit. Kousek chleba, co jí dali sebou, snědla po cestě tam a sedlák, který ji měl na zpáteční cestě svézt, ujel, a tak musela zase pěšky lesem, a měla strach, aby jí peníze někdo nevzal. Když se dotrmácela domů a odevzdala peníze, bylo prý v šátečku renčáků třináct. Krve by

se v ní nebyl dořezal. Věděla, že nic neztratila a s hrůzou vyslechla řeč pana řídícího, že ji musí dovést k četníkům, aby ji zavřeli. Dala se do ukrutného pláče a chtěla nezaviněnou škodu zaplatit ze tří zlatek své roční služby. I když se pak zakutálený peníz našel pod novinami, nepřestala plakat a celou noc vzlykala nad tím, jak ji projevená nedůvěra bolela. Byla to první rána zasazená jí milými lidmi.

Po čase odešla sloužit do Klobouk a tam se naučila samostatně vařit. Onemocněla tam revmatismem celého těla. Nebyla schopna pohybu, když ji odváželi domů. Tam z ní velkou radost neměli. V malé jizbě měli jen jednu postel a jednu malou peřinu. Ustlali ji tam, a spali na zemi. Peněz na léky nebylo. Když ji přišli navštívit známí, s politováním říkali: „Děvče, ty už chodit nebudeš“. Ale ona, díky stálému pocení, po půl roce vstala a učila se chodit. Za nějaký čas už musela zase na službu do Brna. Rodiče ji nemohli zadarmo živit a nemocenského pojištění tehdy nebylo.

Její zaměstnavatelé ji měli rádi, protože nikdy nehleděla na čas a málokdy myslela na odpočinek. Pracovala ráda a mohli se na ni spolehnout jako na svou. Byla stále doma a ve volném čase si ráda něco přečetla. Každý grejcar, který mohla postrádat, posílala rodičům. Pomáhala, jak mohla, i když sama neměla nazbyt. Velice se divila ostatním děvčatům, že se jim chce běhat po zábavách a prostát s chlapci noc někde v průjezdě.

O ni se také nejeden mládenec ucházel, ale ona nikoho na schůzku nepozvala. Namlouvali jí vdovce s chalupou; ona neřekla ne, ale jen co chlapíka z okna zahlédla, zavřela se do světničky a nevyšla dříve, až nápadníka chůze pod okny omrzela.

Asi rok nato poznala v Nedvědicí tatínka. Přestala se doma zavírat a kolikrát za den šla pro vodu v domnění, že se tam u studánky s ním setká. Líbil se jí. Víc ji však lákalo to, že o něm říkali lidé, že píše básně a že je studovaný. Věděla, že se pro těžkou kamenickou práci nehodí a bylo jí ho líto. Seznámili se

a maminka vyměnila svůj, práce plný leč spokojený, život za křížovou cestu starostí a utrpení. Tatínek měl utkvělou myšlenku státí se spisovatelem; té věnoval veškerý svůj čas.

Když tak čtu oslavné články o lidech, kteří jakýmkoliv způsobem vynikli nad průměr, vždycky si říkám: Jaký podíl mají na tom asi jejich ženy?

Tatínek psal, aniž se mu podařilo některý z rukopisů prodati. Maminka přesto svou pohotovostí, s jakou se ujala životelských povinností i svou nenáročností, si opravdu zaslouhuje obdivu. To nebyla snadná práce chodit na posluhy, roznášet mléko, prát pro lidi a ještě se starat o tříčlennou domácnost. Byla jsem v té době na světě už já a býval s námi i otcův tatínek. Celý život žila jako popelka. Tatínek neměl dlouho takové příjmy, aby se na všechny potřeby v domácnosti dostalo a byla to v první řadě maminka, která se dobrovolně všech požadavků vzdala. Nevím, měla-li za těch pětadvacet roků, co žila s tatínkem, nové šaty. Nevěděla po dlouhou dobu, co je to kino, divadlo. Kolikrát v neděli, když měl tatínek nějakou schůzi, umývala podlahu nebo prala, zatímco my jsme běhali po venku.

Tatínek vládl a maminka byla vždy v ústraní, ale vždy na místě. Po první světové válce začaly otci vycházet romány, které psal po celou dobu války. Začala se hrát i jeho divadla, dostávalo se mu veřejného uznání. Tím se zlepšilo i finanční postavení rodiny. Nebylo už tolik starostí, ale scházelo zase zdraví. Otec zemřel poměrně mlád - v padesáti čtyřech letech.

Po smrti otcově měla maminka malou penzičku, kterou jí vyplácelo ministerstvo školství. Byly to v její pětadesátce první peníze, s nimiž mohla volně nakládati. Potřeby měla malé a tak zase pomáhala nám, dětem, a všude tam, kde bylo pomoci potřeba.

Zdraví jí scházelo vlastně po celý život, jenže na ležení neměla čas. Stáří ji ztrpčila ještě horší nemoc, než jaké dosud poznala. Naříkala si na hrozné bolesti hlavy. Po krátkém čase

málo slyšela a ztratila skoro hlas. Lékař zjistil rakovinu štítné žlázy. V ostravské nemocnici ji léčili radiem. Nikdy nezapomenu na okamžik, když jsem se při jedné návštěvě zdržela správním motocyklu a ona, chudinka, už od jedné hodiny stála u brány a vyhlížela, kdy přijdu. Srdce se mi sevřelo úzkostí. Byla to hromádka kostiček oděných do nemocničních šatů. Ty její dobré oči mně s takovou láskou a úzkostí hleděly vstříc. Potřebovala jsem vši síly své vůle, abych se ovládla a nedala najevo své vzrušení nad jejím vzezřením.

„Já jsem myslela, že už nedondeš,“ přivítala mne. „Dobře maminko vypadáš,“ lhala jsem. „Ztratila jsem tři kila a to radio je hrozná bolest.“ „Zeptám se, kdy budeš moci domů.“ Takový jsme vedli rozhovor. Mluvila to ústa, ale srdce už mlčky plakalo. Proč musí tolik trpět člověk, který neměl na světě nikdy nic k vlastnímu potěšení a který celý svůj život rozdal ostatním? Proč alespoň nebyla zbavena tak bolestného umírání? Když vydechla svou dobrou duši, bylo mi mnohem lehčeji než tam v nemocnici, kde už bylo jen utrpení bez pomoci.

Je tomu přes třicet let, co jsme ji pochovali na našem krásném hutiském hřbitůvku a já teď kladu tuto prostou kytičku vzpomínek na její hrob.

/Vilma Volková: O mé mamince/

J. F. Karas

Pamětní deska na domku v Zákopčí, kde J.F.Karas žil a psal

Domek v Zákopčí, kde J. F. Karas žil a psal

OTEC VILMY VOLKOVÉ

Josef František Karas

Spisovatel a novinář. Narodil se 4. 12. 1876 v Tišnově, zemřel 19. 2. 1931 v Dluhonicích u Přerova. Nedokončil gymnázium. Než se prosadil jako spisovatel prošel řadou zaměstnání, byl kameníkem, tloukl na silnici štěrk, pracoval jako nosič uhlí, domovník. V období největší bídy dokonce jeden čas se svým otcem přebýval ve skalní průrvě starého lomu pod Pernštejnem.

V letech 1911 - 14 byl ve Valašském Meziříčí redaktorem pokrokového týdeníku Palacký, v letech 1914 - 26 žil na Hutisku-Solanci.

Pobyt v chalupě na Zákopci a posledních pět let v Dluhonicích bylo poměrně klidným obdobím jeho jinak tísnivého a až dramaticky proměnlivého života, který jej formoval jako spisovatele. Přestálé svízele jej nutily k úmorné a neustálé spisovatelské práci. J. F. Karase charakterizuje bohatá literární produkce a neobyčejně krušný život. K početným prozaickým, dramatickým a básnickým dílům je potřeba přičíst velké množství publicistických příspěvků, zejména v regionálních listech.

Nejčastěji si vybíral náměty z historie. Pro román „Pod kosou“ volil látku ze 17. století na Valašsku, k němuž se váže i román „Valašská vojna“ a povídky „Portášské historie“. O Štramberku pojednává román „Štramberská růže“. Frenštátska se dotýká

povídka „Na Hukvaldech“. Napsal i hru „Na hodslavské škole“ a román pro mládež „Škola u Palackých“. Do literatury vstoupil v roce 1905 románem „Pohádka a duše“. Jeho poslední knihou byl román „Pro jazyk a národ“.

* * *

Chalupa v Zákopčí

Podstatnou část ze svých beletristických děl napsal J. F. Karas právě na Hutisku v Zákopčí.

Na tuto dobu a na toto místo vzpomínala spisovatelova dcera paní Vilma Volková - Karasová. „Podle mne je Hutisko-Solanec nejkrásnější kout na světě. Když ho tatínek uviděl, rozhodl se tady žít. Požádal místní občany, kdyby tady bylo něco na prodej a nebylo to drahé, že by rád koupil a psal tady.“

Stará dřevěnice ve strmém svahu na samotě uprostřed lesů v Zákopčí přišla na 800 korun. Rověnku tady nenajdeš, všude svah, i zahrada s několika jabloněmi pořád někam padá a uhýbá.

Tady J. F. Karas pilně psal drobným, podnes dobře čitelným písmem po jedné straně čtverečkovaného papíru. Druhá strana zůstávala volná pro případné vsuvky, těch však bylo poskrovnu, škrty v textu žádné.

Dcerka, malá Vilma, byla otci prvním literárním kritikem. A také pošťákem. Nosila jeho rukopisy na poštu.

„Myslel, že bude jenom psát,“ vzpomínala Vilma Volková. „Jenže, aby uživil pětičlennou rodinu musel dělat přes den noviny a teprve v noci mohl psát knížky.“

Ve svých historických prózách mapoval J. F. Karas historii Moravy a Slezska, které jiní autoři opomíjeli. Proto mu začali přezdívat „Moravský Jirásek“.

„Tam v Zákopčí to byly nejšťastnější dny mého života,“ vzpomínala spisovatelova dcera paní Vilma Volková. „Zformovaly

mne do podoby, jaká jsem. Všechny chalupy v okolí jsem prolezla. Pomáhala jsem při škrábání zemáků, jedly se nemaštěné. Také kvaky. Ba, moc dobré to nebylo a dnes by to žádné děcko nejedlo. Tak jsem poznala život, tak jsem ho žila. To byla ta moje Zákopecká univerzita. Podnes to všecko vidím jako na dlani. Přes všecko trápení to byly šťastné chvíle.“

Teprve nemoc vyhnala J. F. Karase z milovaných valašských hor do nížin v Dluhonicích u Přerova. Tam r. 1931 ve věku čtyřiapadesáti let umírá.

Původní dřevěná chalupa v Zákopčí, kde Karasovi žili, údajně vyhořela. Na jejím místě byla v roce 1939 postavena zděnice. Dnes k ní vede celkem pohodlná lesní cesta, kterou vybudovali poslední majitelé.

Ve štítě domku je vsazena kovová pamětní deska:

**ZDE ŽIL A TVOŘIL
SPISOVATEL J. F. KARAS
V LETECH 1914 - 1926.**

Dne 12. 5. 1982 byly ostatky J. F. Karase uloženy na Valašský Slavín. Po půl století se tak znovu vrátil na Valašsko, které tolik miloval a ve svém díle opěvoval. Lucerna na jeho náhrobku je symbolem světla, které svým dílem šířil.

* * *

Památky na J. F. Karase

Spisovatel J. F. Karas je v současnosti dostatečně vepsán v povědomí čtenářské obce. V běhutém čase nebyl zapomenut, snad jen po nějakou dobu pozapomenut. O tom ostatně svědčí i modrá tabulka s bílým písmem, objevená na Hutisku-Solanci někdy po roce 1990 při úklidu školní půdy. Nebýt náhodného nálezu ani by se nevědělo, že místní knihovna nesla ve

30. letech minulého století název „Karasova veřejná knihovna“. Stačilo trochu poopravit písmo a pověsit cedulku zpátky na zeď.

Spisovatelovu památku od 90. let minulého století oživují výšlapy „Karasovou stezkou“. Vede z Hutiska - Solance pěkným a rozmanitým terénem, poli a lesem kolem památníku Charlotty Garrigue Masarykové k bývalé škole v Zákopčí. U spisovatelovy pamětní desky kladou účastníci věneček.

V jarních měsících si takto místní občané i přespolní připomínají život a dílo J. F. Karase, který ve svých knihách vykreslil široký obraz zápasu prostého lidu o právo na svobodný a důstojný život, svým dílem tento lid vychovával, uvědomoval a posiloval.

* * *

Vzpomínka spisovatele Oldřicha Šuleře na J. F. Karase

Prvně jsem viděl jeho portrét na stěně u paní Vilmy Volkové, když jsem s ní natáčel na Hutisku valašskou vyprávěnkou, jaké dokázala nenapodobitelně vyprávět svým zvláštním zastíněným hlasem. Otcem této významné lidopisné pracovnice, pěstující neúnavně na Rožnovsku folklor, totiž byl přední moravský prozaik Josef František Karas.

Ač rodák z Tišnova, lnul k Valašsku až dojemně. Vzdal se novinářiny, aby se mohl výlučně věnovat literární tvorbě, a natrvalo se s rodinou usadil v dřevěnici na Zákopčí za Hutiskem. Jeho pracovitost byla obdivuhodná, neznal svátky ani neděle, dovedl psát při petrolejce až do svítání, a ve svých potřebách byl skromný, jenom tabák potřeboval, ten ano. Lidé ho tu dávno přijali za svého.

V součtu Karasových beletristických prací, jichž je snad sto čtyřicet (omračující počet!) nejrůznějších žánrů a hodnot (jenom divadelních her napsal více než třicet), převládají historické romány, podávající leckdy až dokumentární svědectví

o zašlé době a neskrývaně stranící lidovým rebelům. Vzpomenu alespoň román z husitského hnutí na Moravě za vedení Tomáše z Vizovic Záplava, příběhy lapků z pohusitských dob Štramberská růže, šest dílů obsáhl Valdštýnův tábor, román Pod kosou popisuje valašský odboj proti císařským vojskům, ve sbírce povídek Z temných dob se objevuje postava Jury Třanovského, v povídce Na Hukvaldech zase husitský vojevůdce Jan Čapek ze Sán, o vpádu Kuruců vypravuje román Hasnoucí pŭlměsíc, a ještě je tady Valašská vojna o povstání Valachů proti Marii Terezii, Portáské historie, V soumraku, Selská vojna, Ondra Foltýn a jiné prózy - kdeže by bylo možno podat úplný počet z tvorby tohoto mimořádně pracovitého, vpravdě lidového a ve své době velmi oblíbeného spisovatele!

K lásce k Valašsku se vyznal slovy: „Miluji Valašsko až náruživě, pro jeho trpkou historii a že jsou tu hory, jsem horal a horal nezvykne jinde než v horách.“ A přece umírá - ve věku pouhých padesáti čtyř let - v nížině, v Dluhonicích u Přerova, kam ho posléze vyhnaly studené valašské zimy. Ač v den pohřbu lilo jako z konve, doprovodilo ho na poslední cestě množství jeho čtenářů, mezi nimi ovšem také delegace z Valašska.

/Listopad 2001/

Portrét z doby, kdy měla 18-19 let
 Svatební fotografie: Vilma Karasová a František Volek
 V. Volková s manželem v kroji

NAŠE PANÍ VILMA

Tetina Volková

Vilma Volková - Karasová, dcera spisovatele Josefa Františka Karase, se narodila 19. srpna 1903 v Brně. Na Valašsko se dostala ve svých osmi letech. Od roku 1911 rodina žila po čtyři roky ve Valašském Meziříčí, kde její otec působil jako redaktor. Pak až do roku 1926 na hutiské samotě v Zákopčí, kde vznikla řada Karasových historických románů a povídek. Potom se Karasovi přestěhovali do Dluhonic u Přerova. V roce 1931, po otcově smrti, se Vilma na Hutisku provdala za Františka Volka.

Po otci zdědila literární nadání. Psala drobné prózy. Měla bystrý smysl pro kritické pozorování života na tehdejším chudém Valašsku. Zvláště cenný je dokumentární národopisný význam jejich povídek, v nichž věrně popisuje způsob života na Valašsku v minulosti. Řadu próz napsala místním dialektem, který její vyprávění umocňuje. Její literární práce dokazují hlubokou sečtělou i přirozenou inteligenci autorky.

Významná byla její spolupráce s ostravským rozhlasem. Pro rozhlasové vysílání vytvořila řadu národopisných obrazů, napsaných ve valašském nářečí. Jsou to rozhlasová pásma „V suširně“, „Na horách a pasekách“, „Na pasínku“, „Kdo chce měť moc, nemá nic“ a další.

Příspěvala do časopisu Naše Valašsko cyklem vyprávění „Prvůj a dnes“, a do časopisu Haná vyprávěním „Z valašské

sušírny“. Pořádala večery písní a tanců. Založila na Hutisku-Solanci dětský folklorní soubor Valášek.

Velmi obsáhlá byla její veřejná činnost. Založila Klub přátel umění na Hutisku. Patřila k patronům výtvarného umění na Valašsku a vlastnila obsáhlou galerii obrazů předních valašských umělců. Pracovala v Osvětové besedě, v Českém svazu žen na Hutisku-Solanci. V mládí se věnovala tělovýchovné činnosti. V ochotnickém divadle vytvořila řadu dobrých rolí.

Udržovala bohatou korespondenci s předními umělci a mnoha z nich v těžkých životních situacích poskytla pomoc.

Zemřela 3. 9. 1999 ve Valašském Meziříčí. Její ostatky byly ve čtvrtek 7. prosince 2000 uloženy na Valašském Slavíně do hrobu k jejímu otci, spisovateli Josefu Františku Karasovi.

* * *

Vzpomínka na Valašský rok 1925

Vilma Volková nosila Valašsko ve svém srdci. Nezastupitelné místo v něm mělo také Valašské muzeum v přírodě. Takto na sklonku svého života zavzpomínala na první Valašský rok a zároveň na vznik Valašského muzea v přírodě.

Bratři Jaroňkové se velice snažili zařídit v Rožnově skanzen. Ale aj členové muzejního spolku si mysleli, že to není uskutečnitelné a ledagdo z občanů si myslel, že sa na to nihdy a nihde nezeženu grajcary. Ale páru statečných, mezi nimi Miloš Kulišťák, byli jiného názoru. A myšlenka pokusit se uspořádat Valašský rok za každou cenu jej neopouštěla, i když věděl, že na něm bude ležet největší kus práce. Nevědělo se, kolik je kde po dědinách krojů, nevědělo se, kde se co z tanců a zvyků udrželo, kolik je kde zpěváků a jak tu myšlenku vezmou lidé po dědinách. To všecko si bude muset sám zjistit a to značí kilometry cesty pěšky schodiť. Osobních aut bylo tak po jedném viděť sem tam na

cestě, nákladních jak by dal, autobus nevím jestli už v tedovat jezdil. Jezdívalo sa koňmi a člověk byl velice rád, když sa móm zvést hore na Bečvu z Rožnova na bryčce pana Maliny, co vozíval hore poštu. Jak to zvládl sám Pámbu ví. Na Hutisku u strýca Maléřa dobře dopad. Byl pro Valašský rok a hned hlásal, co by mohli Hutišťané dělať. U nás tanců bylo forota. Měli jsme Ježový, co sa kúlal po zemi, Žabský, co též málokdo znal, a v končiny zme neměli maškary, ale vodíval sa capek. Tož to nám aj zostalo a ešče sólo strýca s tú svojú robečkú v širokém. Robské kroje jakési byly, ale chlapské chybovaly. Mistr krejčí Michal Hulena ve Viganticích, vynikající na valašské kroje, šil ve dně v noci aj s pomocníky. A netrvalo dlúho, brze v každěj dědině sa cosi nacvičovalo. Pokud sa pamatuju, Dřevěné městečko mělo, myslím, jakýsi ten úl a jednu či dvě chalupy a velké pódium na zemi. K dnešku sa to nedá srovnat. Řemeslníků se sešlo velice moc. Zdá se ně, že tam hdesi u plotu sklíl také menší okénce aj jakýsi sklenář a doopravdy. Tož jakási stará chalupa tam už musela byť, dyž já sem při lezení oknem roztrhla listrovú zadní sukňu, a tu sem měla jako celý kraj vtedováť ešče poščanú. Byla sem velice neščasná, ale dalo sa to spraviť k nepoznaňu, bylo to vytrhlé z lémca. A řeknu vám, my Hutišťané sme jeli na třoch vozoch, ověnění koně, vůz jak by dal, kerý lepší ten lepší, muziganti hráli, vtedy dechovka, a ta naša byla ještě s Janem Kantorem, to byl muzigant s absolutním sluchem a podle tého byla aj muziga, snád' nejlepší v kraji. Jak nehráli, my zme zasej zpívali a tak zme vjéli až do parku s průvodem.

Ten Valašský rok musím spojit se jménem Miloše Kulišťáka, bez něhož by se těžko dával program Valašského roku dohromady a zrovna tak s Františkem Maléřem, poněvadž nebýt jeho jistě by se nebyly valašské tance a mnohé zvyky ani u muzigantů udržely. Tehdy je muziganti hráli a kolikrát takové, o kterých mysleli, že je žádný nezatančí a stačila jedna pára a už byli všeci v kole a nestalo sa, aby to někdo neuměl. Aj Miloš Kulišťák měl

oblíbenou jednu originální páru do průvodu a nebo aj do tanca. A to byl strýc Janík s tetkou Bělunkovou. Strýc Janík byli jak špingel v plotě a tetka Bělunková zasěj velice forotná robka. Kdyby nebyli už postarší, tož sa mohlo říct, že ide mamka se synem. Tetka s kapesníčkem v hrsti vítali známé a strýc zasěj drželi krok tajak sokolský náčelník. Oni hrozně rádi chodili v kroji. S tetkou najrači tančivali valaské. Po troše na každém bále byli a strýc přichodili domů mokry jak myš. Tak dotančení, ani nic nedbali, že jim ta jejich robka brní: „Och ty starý grumbále, je ti teho třeba? Dyť tu sedíš jak na komedii smrti.“ Ale lidé pravili, že takéj grýfnej páry jak sú tetka Bělúnčena ze strýcem Janíkem v Rožnově není.

Valaši nedostali statků pozemských, ale bylo jim dané vidět krásu a aj tvořit krásu. Nic nebylo nacvičené, tančilo sa tak jak kdo uměl, ale to, co ti lidé dávali světu tím radostným pohybem, tak jak celým srdcem vnímali ten hybký rytmus hudby, to se nedá naučit, to musí byt v nich a to všechno se hrnulo na ty, co sa na ně dívali. Bylo to něco, co se nedá opakovat. Já nejsem rodilá a přes to jsem byla stržena tím rytmem a cítila tu odezvu, že na to nezapomenu do smrti. A nedivím se, že ten I. Valašský rok měl takový úspěch a že si žádal opakování.

/Převzato z Almanachu k 75. výročí založení Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, 2000/

* * *

Čeho je zapotřebí ke šťastnému životu

Čtyřadevadesát let tetičky Vilmy Volkové z Hutiska - Solance v srpnu 1997 připomněli v ostravském Divádlku pod věží. Popřát jí přišli zpěvák Josef Laža, cimbálová muzika Janka Rokyty, Jarmila Šuláková. „Na mů dušu ruku mám doobtulanú od jakýchsi pánůch. Aj jacisi redachtoři z novin, rádia a televize ňa zpovídali,“ povzdechla si tetička. „Bylo to opravdu srdečné a milé setkání se všemi.“

Kdo by nechtěl objevit tu stráň na Hutisku nebo Solanci, ze které sbírá tetička Volková byliny na začarovaný čaj, který jí uchoval zdraví, dobrou náladu, neutuchající vitalitu, duševní svěžest, pohotovost myšlení a vynikající vyjadřovací prostředky až k současnému životnímu jubileu? „To musím každého zklamat, žádnou stráň čarovných bylinek neznám. A kdybych znala, tož by to už dávno nebylo tajemstvím,“ tvrdila po návratu z Ostravy.

Nebo snad zná jiný recept na svěžest a dlouhověkost?

„Pán bůh vidí rád pohromadě chlapy aj robky, tož ke šťastnému životu potřebují hlavně vstřícnost jednoho ke druhému.“

Tenkrát k těm čtyřidevadesátinám tetičky Volkové se známi i neznámi lidé alespoň se symbolickou kytíčkou přidávali k přemnohým gratulantům, a s přáním zdraví a pohody do dalších let na krásném Valašsku.

/Převzato z tisku, 1997/

* * *

Malířská paleta

Byt paní Vilmy Volkové byl malou galerií malířského kumštu. Tady si dávali dostaveníčko malíři. „Přišli na besedu,“ vzpomínala paní Vilma, „seděli a vykládali. Většinou o tom kumštu mudrovali, jak ten nebo onen co dělá, jak se kterému daří nebo nedaří a co mu falíruje. Někdy ty hovory byly i od kumštu odtahité, však oni sú též lidé, tajak my. Když přijela Slávka Hýžová brnkla jsem Luďkovi Majerovi, ať přijde, ať povykládáme. Já jsem jich vyposlouchala a tož jsem se také v tom malířském kumštu obohatila.“

Obraz Luďka Majera: Větvíčka lýkovce ve váze, modrý stůl, hnědé pozadí. „S Majerem jsme kamarádi třicet, možná i víc roků. Je to dobrý kamarád, to je raz darmo. Chlap šikovný. A také umí malovat. Když ten lýkovec osvítl slunko, tak je to

obrázek jak víno. Kytice od něho jsou velice krásné. Jednu dobu měl modré období, ale přitom je víc laděný do hněda. Tady je od něho krásná zimní krajina, rodná chalupa jeho ženy, na Bílově se tam praví. Je trochu staromilsky dělaný, ale stojí za podívání. Tady je typická valašská samota, jak ji umí ztvárnit jen Majer, patří k jeho prvním věcem - a tady jeho valašská krajina. Jaký je mezi nimi rozdíl! Ta moderna každého nějak ovlivní. Luděk Majer také dělal jedny z nejlepších art protisů. Práce s vlnou mu seděla, i barevně, měl art protisy skutečně překrásné. Bohužel se móda změnila a teď art protisy nejdou.“

Na dalším Majerově obrázku přichází mezi valašské chalupy cestou kolem polí s pastevním hrazením osamělá žena. Je to klad barev hnědé a tmavěmodré, proložených světle. „To jsou jeho barvy,“ poznamenala tetička Váilma. „Hofman řekl, že je to Majerův nejlepší obraz.“

Majerovy jsou také litografie. Jeho obrazy člověk najde kde všude na úřadech i v domácnostech.

Na stěně je obrázek od malíře Myslivce. „Dědictví po Pavle Kříčkové, která u nás byla víc jak třicet let,“ zavzpomínala tetička Vilma. Na dalším obraze je Pobřeží Jadranu, mohyla Viktora Dyka. „V těch místech skočil do moře a už nevyplaval.“

Zvláštní je keramický obrázek od Ivana Jakeše. Jablono v plné síle, na pozadí pole, krajina. „Když se člověk do toho obrázku zahledí, tu krajinu tam uvidí. Jakeš je čistě valašský člověk, velice nadaný umělec. Měl krásnou výstavu v Meziříčí. A je to Karlo-
vjan, náš chlap.“

Jaroslava Hýžová. Její obrazy zrcadlí osud valašských žen. „Tož Slávka, to byla duša básnická, aj verše psala. V těch jejích obrazech je zakleta její velká láska k rodnému kraji. Moje nejmilější přítelkyně. Každé sejení, to byl svátek duší. Takoví lidé už se nerodí. Věřte, že kdyby zůstala v Praze, dočkala by se jiná-
ho uznání. Já ji mám za jednu z nejlepších valašských malířek. Měla různá barevná období, modře tónované obrazy, pak čer-

veně. Pak období všelijaké, jaké ji napadlo. Tyto krásné mečíky jsou z období červeného, i tyto chalupy na dědině se dvěma postavami. Většinou malovala ženy. Jako na tomto obrázku, který nazvala Smutná žena. Podle mňa by to mohla být Valašská madona. Tak Slávka demonstrovala velikost zdejších žen, jejich trpělivost a těžký úděl. Ta žena toho vždycky nesla nejvíc. Chlap přece jen sem tam smýknul do hospody, odreagoval se, ale žena zůstávala na všechno sama. Slávka namalovala také obraz zimní krajiny se zapadajícím sluncem. Nebo symbolickou krajinu s křížem, klad těžkých barev. Nádhera.“

Malíř Karel Hofman. „Já jako roba z kuchyně bych ho hodnotila jako výborného portrétistu. Myslím, že tam je jeho jádro. Ale nemohu říct, že by udělal krajinu špatně, chraň pámbůh, přece na to je Valach a každý Valach ty svoje horečky a tu krajinu nosí v sobě. Tak jako on ji nemůže vidět nikdo, kdo se tu nenarodil. Ta jeho krajina má ducha, umí si ji také najít. On si ten titul zaslúží, protože rozhodně umí.“ Na stěně visí portrét paní Vilmy Volkové, Národní umělec Mistr Karel Hofman ho namaloval v roce 1980. „Na mů dušu nevím, proč Mistra Hofmana napadlo ňa namalovat. A věřte, udělal ze mňa na tem obraze aj pěknú robu.“

V souboru obrazů nechybí ani akvarel Miroslava Svozila. „Žil léta na milovaném Valašsku v Karlovicích, pokud to bývání nerad musel ze zdravotních důvodů prodat a odredykat sa za dětmi do Ostravy. Tam má aj ateliér, maluje a vyřezává zajímavé věci.“ Miroslav Svozil je zakladatelem spolku Urgatina, pravidelně se zúčastňuje v Karlovicích řezbářských dnů.

Růžově tónovaný obrázek milenecké dvojice v krajině je od Martiny Kopečkové. „Vnučka Slávky Hýžové. Podle úsudku povolaných je nadaná. Jednou vystavovala společně s akademickou malířkou Libuší Žilinskou a Mistry Jakešem a Hartingerem.“

Horník, malíř z Masarykových Lán. „Dříve mohli lidé jeho obrazy vidět v Lánech denně, třeba i celé výpravy. Po rozžatí

světél se objevil krásný jezdecký portrét TGM v životní velikosti, jako živý. Byl to nezapomenutelný pohled. Za první republiky prý za ten obraz nabízeli půldruha milionu. Ale neprodali ho, že patří národu.“ Malíř Horník je také autorem portrétu Masaryka v jeho typické šiltovce s trikolórou.

Malíř Jaroslav Frydrych. „Je ho škoda, velká škoda. To byl skutečně valašský člověk. Jací byli obyčejní Valaši, takový byl on. Viděla jsem hodně jeho věcí. Nejvíce na mne zapůsobila jeho výstava obrazů ve Frenštátě, byla radost na ně pohledět.“

Malíř Ilja Hartinger. „Za obrázek polí z jeho prvnějších věcí jsem utratila výplatu. A tento, kreslený uhlím, maloval během filmování na Soláni v pořadu Dostaveníčko. Uplatnil se tam aji náš Hutisko Solanecký dětský soubor Soláněk. Skvělý scénář napsala Naďa Vahalíková, bylo to moje první televizní vystoupení. Hartinger mi pak ten obrázek dal i s vlastnoručním věnováním.“

Obraz Františka Podešvy, pohled do údolí, klasická malba z mladších let. „Kdyby Mistr Podešva nevyhledával pro vyjádření své tvorby neobyčejné lidi, nestal by se nezaměnitelným Podešvů. Já jsem mu sice raz řekla: Mně sa ty vaše ogeby nelíbjá, Valaši tací nejsú. Ale on sa edem zasmil a tak pěkně v dobroti ně řekl: Ale sú, edem si je musíte najdiť. Ale já sem jich věřte nehledala, já sa ráda dívu na pěkné chlapy aj pěkné robky. Ale dnes vidím, že on věděl co dělá. A malíři majú na to právo.“

Malíř Jan Hrnčárek. O beskydské krajině vypovídají jeho nafialověle tónované obrazy. I když k tvorbě používá malířských barev, především maluje srdcem.

Sochař a malíř Mario Kotrba. „Je výborný sochař, ale dal sa na moderní tvorbu a já sem ze starého světa, já temu věřte nerozumím. Ale znám jeho překrásné začáteční práce a to ně stačí. Tyto portréty nás nakreslil ještě co by student na Hradištské škole umění. Je to rozený portrétista. Ale on sám nejlepši ví, co má dělat, a už sa ani v tem moderním světě neztratí.“

Malíř Miloš Šimurda. „Ten má tu svoji malířskou cestičku dobře vyšlapanou, věc o něm říct nemožu.“

Malíř Jan Kobzáň. „Ten v našem výčtu nemože chybět. To Janíček Kobzáň mne přivedl k výtvarníkům. Byl to vzácný člověk, kreslíř jedinečný. A co hlavního, jako spisovatel má pro Valašsko takový význam, že si to možná dost národopisných pracovníků ani neumí představit.“

Každý z těch obrazů představuje osobitý svět, viděný očima malířů, ozvláštněný jejich citem, niterným vnímáním, rukopisem, kladem barev, jejich malířskou paletou.

/Richard Sobotka, Hutisko-Solanec, duben 1997/

* * *

Krásný svět

V červnu roku 1998 jsem navštívil paní Vilmu v čase blížících se jejích 95 narozenin. Připravil jsem si pro ni dvacet šest otázek, které mohly být pro tuto národopisnou pracovníci Valašska poněkud netypické ba i zapektité. Poradila si s nimi s bravurou sobě vlastní.

Kde by se Vám nejvíc líbilo žít na tomto světě.

Hutisko miluji od dětských let. Snad i proto je pro mne nejkrásnějším místem na světě.

Jaký je Váš ideál života na zemi.

Upřímné a věrné přátelství.

Se kterými lidskými nedostatky se dokážete smířit.

Nikdo z nás není tak dokonalý, aby byl bez chyb.

Se kterými lidskými nedostatky se smířit nemůžete.

S nepoctivostí a falší anebo závistí není možné držet krok.

Kterého člověka obdivujete nejvíce.

Který je duchem a třeba i postavením na výši a není pyšný.

Kterých lidských vlastností si ceníte nejvíce.

Všech, které jsou ku prospěchu lidstva.

Který je Váš nejoblíbenější malíř.

Fandím všem valašským malířům, sochařům, keramikům i spisovatelům, ale nejmilejší mě byla a stále je malířka Slávka Hýžová.

Jakou hudbu ráda posloucháte.

Cimbálovou. I dechovka je mi od dětství velmi blízká.

Vážná hudba je taková nedělní, vyžaduje soustředění.

Zapíváte si někdy písničku, a jakou?

Zpívala jsem a zpívám stále. Samozřejmě tak zvané „valaské“ jsou mi nejbližší, protože mne oslovily už jako děvčicu na tom pasínku. Kolik generací jsem naučila zpívat a tančit bez hudebního nástroje, jen podle zpěvu. Ještě v 70. roce, kdy jsme s paní učitelkou Žambochovou založily krúžek Solánek, jsme nacvičovaly jen podle zpěvu. A pokud jde o písničku, tak třeba „Aj horečko tisová, aj bys byla moja, dala bych ťa ohradiť aj do kolečka kola...“

Co je Vaše nejmilejší práce.

Každou práci, kterou dělám, dělám ráda.

Chtěla byste být někým jiným, a kým?

Když se ohlédnu za sebe, nemám dojem, že jsem žila nadarmo. A to mě stačí.

Která je podstatná vlastnost Vaší povahy.

Asi vstřícnost ke každému. Ani ta trocha humoru není marná. Potěší a z toho mám radost.

Čeho si nejvíc ceníte u přátel.

Když přijímají, co já jim mohu dát, myslím duševně.

Dokonce jim to moje optimistické nazírání velice pomáhá přestat nějaké ty životní trable, jak mi už mnozí napsali.

Co Vás na lidech zlobí.

Že jsou malicherní, ale ne všichni.

Jaký je Váš sen o štěstí.

Štěstí je každému dané možná už při zrodu.

Ale ze zkušenosti bych řekla, že si je člověk dělá sám:

pokud nemá velké nároky, žije spokojeně a nehledí se zívistí na ty, co se mají třeba líp.

Co nejtěžšího Vás v životě potkalo.

Odchod z tohoto světa mnoha mně velice milých lidí.

Která je Vaše nejmilejší barva.

Ani nevím, ale snad modrá, podle očí.

Kterou květinu máte nejraději.

Kopretinu, je nejskromnější a nejvděčnější.

Za trochu vody žije i měsíc.

Který pták je Vám nejsympatičtější.

Vlaštovka, posel jara. Také sýkorka, že je tu s námi přes zimu.

Která je Vaše nejmilejší knížka.

Těch je víc, ale abych nemusela hledat, třeba ta o Edith Piaf.

Na který obraz se díváte nejraději.

Mám v kuchyni portrétní kresbu Julinky od Maria Kotrby.

Má na ní nádherně vystižený výraz očí. Ty oči jsou živé, i když ona je už někde na obláčku.

Takže je pořád tady a já nemám proč želet.

Co považujete v životě za opravdu důležité.

Zachovat klid, i v každé zlé situaci. A také důvěru.

Protože nic netrvá věčně.

Kam všude ve světě byste se chtěla podívat.

Kdyby to bylo před lety, tak bych velice ráda putovala kamkoli, ale nebyl ani čas ani peníze. A dnes mne cestování neláká, také i proto, že nejsem bez cizí pomoci pohyblivá.

Líbí se Vám východ slunce?

Východ slunce, zvlášť z Radhoště, je přenádherný.

S otcem jsme tam jezdili až z Meziříčí. On byl velmi dobrý znatel cest a cestíček na Radhošti a Pustevnách, i za velké mlhy. I západ slunce má také svou krásu.

Co považujete za opravdový domov.

V prvé řadě svou rodinu, překrásné Valašsko a všechny dobré lidi u nás.

Největší smysl života.

Udělat něco podle svých sil a možností nejen pro sebe a svou rodinu, ale i pro přátele. I kdyby to bylo třeba jen dobré slovo, mnohdy má cenu zlata.

To byla zpověď nejupřímnější. Neboť pravé bohatství není v majetku, ale v srdci.

/Richard Sobotka, Hutisko-Solanec, 1998/

* * *

Pohár plný optimismu

Znovu jsem tetičku Vilmu Volkovou navštívil v červenci 1998, tehdy jsme společně nahlédli ve vzpomínkách na roky, které už uplynuly. Některé z těch vzpomínek byly veselé, jiné smutnější.

„Jednou jsem se zásluhou režiséra Zdeňka Havlíčka octla mezi pražskými herci ve hře Marjánka matka pluku. Byl to edem takový šček, to sa skutečnému hercovi nemohlo dať, edem jedna věta: „Zde vidíte Fridolína.“ Ale vymustrovaná jsem na to byla, aj černú paruku mě usadili na hlavu a červenú rúžu do ruky, ani sem sa ve špígli nemohla poznať. Jenže mě neřekli, že je všecko dabované a tak jsem pokaždé spustila naplno. Všec-ko mě šlo, enem den dabling ne. Pořád to museli vracat. Až mě režisér poradil, abych si trochu zastřela hubu a řekla větu poti-chu. Tož sa to konečně podařilo. Potem raz v Mlýnské dolině valašského muzea přišli návštěvníci až ze Slovenska a hned, že mne viděli v televizi. Nepomohly výmluvy, že to byla moja sestra. „Já vás poznala podle vašeho nosa!“ Tož tak, svůj nos přece nemožu zapřít, nezbylo než sa přiznat.

Jednou jsme s baběnkú Sušilovou blúdily po Ostravě. Však nám to v ostravské televizi dojednala Naďa Vahalíková. Přijely jsme jeden den, ale natáčali cosi iného, neměli na nás čas, prý

ať přijedeme zítra, na dvě odpoledne. Aby baběnka nemusela od božího rána cestovat až z Klobúk, vzala jsem ji na noc. Druhý den pohodlně jedeme autobusem až do Ostravy. Jenže nás nikdo nečekal. Jely jsme do televizního studia elektrickou. Jedni nám poradili číslo 36, ale to nebylo to pravé. Další že 40, ale ta nám nezastavila. Tož prý aji číslo 45. Až jeden šikovný mládenec poradil zase číslo 36. Prý, kdybysme řekly, že jedeme do hospody k Havránkovi, měly bysme studio hned za rohem. Čas letěl, ještě se oblékat do krojů ... Ja, moc sa nám nechtělo, ale eště méněj jezdit do Ostravy potřetí. Tak to je, cesta za slávú aj cosik stojí.

Kdysi, eště jako školačce, se mně v knížce Boženy Němcové v Babičce líbil obrázek kloboučku s růžovou mašlí, který měla na hlavě Hortenzie. Vzala jsem kúsek staré záclony, mašlu, pár drátků na dénko a širší okraj, všecko tajak to bylo na obrázku. A takto vymóděná jsem šla s děcky do kostela. Cestou tam nikdo nic nepravil, až nazpátky. Mařka Obsívačová: „Co to máš na hlavě?“ Pravím, tož coby, klobúk. „A hde si ho nabrala?“ A já - naši mě ho koupili v Meziříčícú. „Nevykládaj, to ti hdosí ušil ze starěj záclony!“ A bylo po slávě. Věc sem ho na hlavu nedala.

Aji při paseňú krav na Drahách sme hráli divadlo. O čem to bylo už nevím, ale naposledy sem hrála jakúsi kněžnu. Všecko mluvení sem uměla nazpaměť jak násobilku. Přecaj sa stalo, že naraz sme nevěděli, jak dalěj. To náповěda hned ve druhém jednání obrátila inší list. Jeden z aktérů ukázal na mňa prstem a povídá co mám praviť. Já, že to má říct toťkaj Francek. Tak sme sa na otevřeněj scéně handrkovali, až sem si byť jako kněžna vyslůžila pár poznámek ostrým jazykem. Ale nic nevadilo, hra měla úspěch, děcka myslěly, že tam všecko mělo byť.

Aj na Valašsku má každé stavení své číslo, ale když člověk hledá kamaráda, který gazduje v Dívčů, tož každý řekne, že je to první stavení na levé straně poblíž kamenného mostka, jak sa ide na Soláň. Proč sa temu stavení tak praví, to už dnes nikdo

neví. Bylo to tak. Při stavbě sa kolem řemeslníků točilo děvča, pořád do nich žgáralo. Až ten, co otesával trámec, ju drapil a ušmíknul jí krásný dluhý cop. A hned ten cop zazdili do základu staveňá. Děvča s bekem domů. Než sa vrátili, už bylo nad zazděným copem kus trámovi položeného. A uřekli sa, že sa temu staveňu bude pravít v Dívčů. A tak je temu až podnes.

U Volků na Vrše sa pravívalo u Kubišů. Sem po bitvě na Bílé hoře při pronásledování evangelíků přijela na černém koni Dora Kubišová, měla v batůžku enem kalich a Kralickou bibli. Stavení si postavila až u samé hory. Bibli schovala do duté vrby. Z Karlovského údolí si ju namluvil Volek. Tak vznikl rod Volků na Vrše. A ty černé koně tam pořád chovali. Bible kralická je podnes u Milady Ondruškové na Dolní Bečvě. Kde sa poděl kalich nevím. Stavení na Vrše vyhořelo. Ze zděného chléva a konírny si Dořini potomci upravili pěkné víkendové bývání.

Ještě jako mladá cérka jsem šla v Přerově prodat Židovi králičí kožku. Byla právě sobota a on, že světi šábes, ať přijdu v pondělí. Dala sem sa s milým Židem do řeči, se mnú už jako s děckem nebylo možné ináč. A on potem, prý slečinko, vy jste rozená obchodnica. Když mě to řekl takový kšeftman, tak že sa teho budu držet. A věru, s tú zákopeckú univerzitú sem obchoďovala až do pětašedesáti a dotáhla sem to až na vedoucí textilní prodejny. Na mů dušu, to sem nebyla ledaco!

Žil tady nedaleko Jura Malinů, stoprocentní Valach. On nebyl enem řezbář, ale aji básník. Takový neučesaný, ale svůj. Tož sem za ním byla, ať mě nějaké figurky udělá. Nechtěl, ať si zajdu k jinému řezbářovi, že on dělá zedničinu a pase krávy. Přece mi přinesl vyřezanú figurku. A nic za ni nechtěl. Tož aspoň list sem mu napsala a na konec stránky připsala: „Dyby to psaní četla nejaká klebetivá roba, tož by si řekla, že sa pochcúvame.“ On mě odepsal a dolú eště připsal: „No, co sa z teho výdaju týče, rukávce eště nepiglujte. Grafológ mě poradil, ať si dám s takovú robú svátky, že je jak když větr s plenkami na

šnoře háže. Tož z tej svatby opravdu nebude nic.“ O nejaký den později na mne volala přes cestu córka z úřadu: „Kde ste byla, paní Volková?“ A já: „Tož u Jury Malinového.“ A ona: „A kdy bude svatba?“ A já na celú dědinu: „Ale dyž on ňa nechce!“

Naše čarovné Valašsko by sa bez čarovných bytostí neobešlo. A je fakt pravda, že strašovalo. Však Veronika Orságová na mú dušu tvrdí, že na fojtsvjú strašidla na vlastní kožu zažila. Aj já teď někdy slyším, jak kdosi chodí po hůře, ale myslím, že to tam hópe kuna. Za mladých let sem také věřila na Lucu, ale tož včilej, v tem moderním světě, opravdu nevím jak to s tymi strašidly je.“

Pohár až po okraj zaplněný optimismem, neutuchající aktivitou, nadějí v dobro člověka a vírou v uchování krásného Valašska i do časů budoucích.

/Richard Sobotka, červenec 1998/

V. Volková, Val. muzeum, předvádění tradičních prací, vaří na plotně

V. Volková, Val. muzeum, předvádění tradičních prací, krájí zeli

V. Volková, Val. muzeum, předvádění tradičních prací, v kroji

ROZPOMÍNÁNÍ A OHLÍŽENÍ

Vzpomínky vzdálené i blízké, přátel a známých

Jiný svět

... když jsem přijel mezi vás na Solanec, připadalo mi to, jako bych spadl na jiný svět. Bylo u vás cosi poutavého, vábného, cosi, co se nedá popsat. Před odjezdem domů mě přepadl tichý stesk a nerad jsem se s vámi loučil... A proto budu rád vzpomínat a vracet se alespoň v myšlenkách do vašeho kraje, jenž jsem spatřil a s nímž jsem se seznámil nejenom srdcem, ale i duší...

/Ak. malíř O. Crhounek z Brna, úryvek z dopisu V. Volkové z r. 1947, pod který se podepsal jako: Váš oddaný chlápek O. Crhounek./

* * *

Dobrý člověk

Vzpomínám, jak jsem vlastně Vilku poznala. Už ani nevím kdy, ale pravděpodobně to bylo tak, jako na té roztomilé Crhounkově karikatuře: maličký sporáček, u něj židlička, na židliče Vilka, v klíně kastrol s obědem, v jedné ruce lžíci a ve druhé noviny. Jediné kdysi oblíbené místečko a jediná chvíle odpočinku pro tuto nezmarnou ženu.

„A tož tož... už-i si obědvala? Toť si lapni a vem si s nama...“
A člověk byl u ní pokaždé znovu hned doma, obklopen upřím-

ností tak čirou, jako kapka rosy. Kdykoli, v každém okamžiku i každé životní situaci. O tom by nejlepší svědectví mohly vydat tři ženy, které se do této rodiny uchýlily v nejtěžších chvílích života a zůstaly zde už jako členové rodiny: Pavla Kříčková, Anežka Bubílková a Julinka Hlaváčová.

Kdysi v důvěrné chvíli mi Vilka vyprávěla o svém dětství. Přistěhovala se na Hutisko jako dítě nesmírně pokrokového otce, svobodomyslného volnomyšlenkáře, svým intelektem i názory naprosto odlišného od tehdejší zapadlé zákopčanské samoty.

„Byla jsem tu docela cizí“, řekla mi. „Dlouho na mě nikdo nepromluvil jako na člověka“.

A právě zde jsem našla kořen celého dalšího Vilčina života. Raněné dětské srdce, které tak hluboce poznalo nepochopení i hmotný nedostatek, okamžitě počalo soucítit se všemi potřebnými a poníženými, aniž při tom ztratilo přímou hrdost, zděděnou po otci. Děcko s přirozeně vrozenou kultivovaností přes počáteční ústrky si brzo zamilovalo jazyk lidu, jeho zvyky, písňe, hory i daleký obzor. Poněvadž to všechno poznalo se smysly rozvinutými, vkořenilo se sem daleko silněji, než kdyby se tu bylo narodilo.

Vilka měla v životě jedno velké štěstí a jednu smůlu:

To štěstí byl její manžel František, pevná a spolehlivá životní opora, muž žijící a cítící v naprostém souladu se zájmy a prací své ženy: pro pokrok, rozvoj a blahobyt kraje a zachování jeho svéráznosti.

A smůla? - Že se nenarodila alespoň o třicet let později. Jinak by ji poslanecké křeslo neminulo.

/Spisovatelka Marie Podešvová, úryvek z gratulace k sedmdesátinám V. Volkové, 1973./

* * *

Pod jednou střechou...

Seznámení s Viluškou Volkovou - Karasovou považuji za největší dar života. S rodinou spisovatele J. F. Karase byla velmi spřátelena rodina Edmunda Hlaváče z Brna. Já se do té rodiny provdala a můj muž mne seznámil s Vilkou, když jela v roce 1941 přednášet do Tišnova o svém otci. Za pět let na to jsem jela na letní byt na Hutisko, který se změnil na trvalý pobyt. Měla jsem zle pocuchané nervy. Veselá povaha a přátelské slovo Vilčino mě z deprese dostalo. Našla jsem zde nový domov, v blízkém Rožnově v Loaně též dobré zaměstnání. U Volků jsem se seznámila s mnoha ušlechtilými lidmi.

Pod stejnou střechou už žila spisovatelka Pavla Kříčková se svým mužem ing. Homolkou, který byl tvůrcem půvabné silnice přes Soláň. Její přátelé byli i našimi přáteli a zase naopak. Posledních pět let v naší společné domácnosti žila také Anežka Bubílková - rozená Koláčková z fojtství. Byla dlouholetou Vilčinou přítelkyní. Když ovdověla, vzala ji k sobě. Poslední dobou ji musela i krmit, ale dosloužila jí až do konce života. Anežka byla vzácný člověk. O Vilce říkala, že je nebroušený dýmant.

K tomu, aby bylo možno toto radostné a všem nám prospěšné ovzduší vytvořit, má nemalou zásluhu skromný a nenáročný Vilčín manžel. Jednou o něm Anežka řekla: „Teprve až jsem poznala pana Volka, uvědomila jsem si, že se gentlemani rodí i u nás na vrchoch v chudých valašských rodinách.“

Viluška zdědila svoji inteligenci po svém otci a po mamince své vzácné srdce, které je schopno rozdat se všem, kteří toho potřebují. Sama to neměla v životě lehké. Od mládí musela ustupovat a zápasit s nedostatkem, protože český literát a pokrokový člověk, jakým byl její otec, neměl na růžích ustláno. Když se provdala, zase to nebylo lehčí. Přesto nezatrpkla. Valašsko a jeho lid má snad raději než rodilý Valach.

*/Vzpomínka Julie Hlaváčové, které se V. Volková ujala,
z gratulace k sedmdesátinám V. Volkové, 1973./*

Má milá, milučká!

Jak je to těžké, psát o Tobě! Co o Tobě vím? Měly jsme kdy čas při našich setkáních „ukazovat si své haděrky, ranky, šrámy a tak?“ Vždycky tu bylo na prvním místě Tvoje: „Ti naši lidé na venkově by potřebovali věcej kultury“ - nebo „Tož víš, děvča, myslím, že by sa mělo neco udělať aji pro ty valašské kumštýře, ... šak nejsú ledajací!“ ... „Víš, ten Majer sa ně zdá byť dobrý malíř, enem dyby byl smělejší“ ... takže, protože pořád byli důležitější jiní, o sobě ani slůvko.

Chtěla bych se zastavit u potůčku Tvého dětství, dotknout se růže Tvé mladosti, postát v samotě nad kvetoucí jabloní Tvého ženství, letět jako bílý mrak nad kolébkou Tvých zdravých, krásných synů, vrátit se k začátkům veliké cesty, kterou jste ušli spolu se staříkem, Tvým mužem, jak sama říkáš - vzácným člověkem, - nahlédnout do zahrady Tvých přátelství, rozsvítit svíčku vděčnosti u hrobů Tvých drahých a dál a dál... až k tomu dni, kdy jsem Tě poprvé uviděla mezi desítkami návštěvníků vernisáže výstavy Lud'ka Majera, Miloše Šimurdy a Jaroslava Frydrycha - jedinou sedící v sále Společenského domu v Rožnově pod Radhoštěm.

Tehdy mi řekla spisovatelka Marie Podešvová: „To je paní Volková z Hutiska.“

Tak jsem se s Tebou seznámila, s dcerou redaktora a spisovatele Františka Karase.

Tam žiješ v čisté beskydské dědině, objatá modrými horami, stráněmi a pasínky. Kdybych jednou byla tak bědná a zklamaná, že bych neunesla tíhu svého srdce, přes svou uzavřenost a plachost v bolesti, k Tobě bych dovedla přijít. Beze slova bych sedla v kuchyni za stůl a přikusovala krajíc chleba ukrojený ze zlatého pecna k hrnku sladkého mléka s důvěrou, jak dávno, jak dávno u stařenky na Zavadilce.

Radiš, pomáháš, mudruješ, píšeš, básníš, nedáš si pokoje. Pořád Tě žene touha obohatit život pilných a pracovitých lidí, s nimiž žiješ.

Proto našla u vás trvalý a šťastný domov šlechtná, uměnímilovná žena Julinka Hlaváčová, a žijete léta jako rodné sestry ve svornosti a spolupráci se vzájemným respektem k potřebám a zájmům té druhé. „Je naša“, řekneš prostě. A je to tak. A bylo to tak i s paní Pavkou Kříčkovou, jež donesla kytici svého vědění, citového života a vzpomínek na šťastné mládí na Vysočině až k prahu Tvého pohostinného domu na Hutisku a s důvěrou ji odevzdala za celý umělecký rod Kříčků do Tvé a Julinčiny péče, jista si Tvou velkorysostí, vnitřní duchovní noblesou, s jakou dovedeš vytvořit prostředí pro člověka, který chce pokračovat ve své kulturní práci a dokončit své dílo. A bylo tomu tak i s paní Anežkou Bubílkovou, přítelkyní z Tvého mládí, již jsi rovněž poskytla ráj domova, přátelství a družnosti.

Jakým štěstím bylo, žeš zůstala věrna našemu kraji, že Tě nezlákal život měst.

*/Akademická malířka Jaroslava Hýžová, úryvek z gratulace
k sedmdesátinám V. Volkové, 1973./*

* * *

Za tetičkou Volkovou

V krásném zářijovém dni roku devadesátého devátého se v obřadní síni nad hutiským kostelem sešli obyvatelé obce, valašští malíři, muzikanti, spisovatelé, redaktoři tisku a rozhlasu, zástupci valašských i hanáckých folklorních souborů a mnozí další, kteří měli rádi paní Vilmu Volkovou. Zemřela v devadesáti šesti letech uprostřed čínorodé práce. Ještě několik dnů před smrtí odeslala Valašskému muzeu svoje vzpomínky na 1. valašský rok 1925 v Rožnově p. R., ve kterém účinkovala v dožínkách z Hutiska. Těšili jsme se, že ji po sedmdesáti pěti

letech uvítáme na jubilejním Valašském roku 2000 a zároveň na jubileu muzea, které je stejně staré jako Valašské roky; při svém vzniku posloužilo těmto slavnostem jako kulisa.

Vilma Volková se nenarodila na Valašsku. Její otec, spisovatel Josef František Karas, autor románů s historickou a sociální tematikou, pocházel z Tišnova, kdežto maminka byla z Hané. Z rodinného prostředí si Vilma odnesla výrazné sociální citění. Nebyly to jen tatínkovy romány, ale i chudoba vlastní rodiny i chudoba a bezprávi, které viděla kolem sebe, na Hutisku, kam se ještě před první světovou válkou přestěhovali. Vedle nepominutelné bídy a krivdy však objevila i prostou a radostnou kulturu valašských vesničanů a také jejich neokázalé vlastenectví a lásku k rodnému kraji. Stala se jednou z nich.

Patřila k těm vlastivědným a kulturním pracovníkům, kteří lidovou kulturu svého kraje znají z vlastních prožitků. Uměla o ní napsat a stala se též výbornou informátorkou, spolehlivým pramenem profesionálům, ať už šlo o dílo vědecké nebo popularizační. Stala se dobrou tetičkou Volkovou pro všechny, kteří chtěli poznat a propagovat její milované Valašsko.

Ve svém srdci si však nechala nejvíce místa pro folklorní soubory. Stala se svědkyní proměn folkloru téměř celého 20. století. Ráda vzpomínala na svá dívčí léta a na národopisnou družinu na Hutisku. Před vystoupením jim musela stačit jediná zkouška, a to se trpělivě čekalo, až se všude podojí a poklidí dobytek. Jejich krédem bylo tančit, hrát a zpívat tak jako jejich otcové a dědové. Po druhé světové válce nadešel čas valašských kroužků, které nadále usilovaly o uchování folkloru v jeho tradiční formě, ale dělo se tak už za spolupráce odborníků. A tak tetička Volková vyměnila dechovku, která jim tehdy hrávala, za cimbálku. Byla však platná i v čase souborů, v čase, kdy se už ztrácela možnost bezprostředního navázání na tradici a šlo už spíše o cílevědomé nastudování tradičních forem a o jejich scénickou úpravu. Do pozdního věku sama vystupovala, organizovala, šila

kroje pro dětský soubor a všem nezištně radila. A sama též zapisovala, sbírala. Rožnovská Javořina jí např. vděčí za „ruskou polku“. Na radu i na trochu dobrého slova za tetičkou přicházeli folkloristé Jelínková, Bonuš a mnoho dalších.

Tetičko Volková, děkujeme! Budete nám chybět!

/Vzpomínka ředitele Valašského muzea v přírodě PhDr. Jaroslava Štíky z Almanachu k 75. výročí založení Valašského muzea v přírodě v Rožnově p. Radh., 2000./

Devatero lučního kvítí

Vzpomínka ak. mal. Lud'ka Majera.

Když v roce 1973 vydal Klub přátel umění a tehdejší závodní časopis Tesly Rožnov Elektron připomínkovou publikaci k 70. narozeninám Vilmy Volkové „Devatero kvítí“, kromě psaného slova do ní svými kresbami přispěli také malíři, kteří si k paní Vilmě uchovávali dobrý vztah: František Podešva ze Soláně, Jaroslava Hýžová z Valašského Meziříčí, O. Crhounek z Brna. Já jsem kromě dalších kreseb z našeho - jejího - Valašska přispěl také úvodním obrázkem kytičky devatera lučních květů, které se přinášely nejen jako pozdrav, ale především jako symbol lásky, zdraví, štěstí a pohody.

Paní Vilma měla obdivuhodný cit ke kumštu. Už za 1. republiky pracovala v místním ochotnickém divadelním sdružení, které hrávalo divadla ještě se starým panem Malěřem z Nové. Brzy se stala vůdčí osobností kultury na Hutisku. Spolupracovala s ostravským rozhlasem. Založila folklorní soubor školních dětí Solánek. Psala články do novin. Tvořila drobné prózy.

Po celý život se hrdě hlásila k „zákopecké univerzitě“. Šíře jejich znalostí a celkový rozhled byl skutečně obdivuhodný. Ostatně její otec J. F. Karas byl spisovatelem. A zákopeckým učitelem legendární Cyril Mach, který pro svou školu

v Zákopčí hodně udělal a dokázal pozitivně ovlivnit vnímavé duše dětí.

Byla to také neobyčejná krajina Valaška, která od dětství formovala její duši. Stačilo vyjít na práh chalupy a už byla v přírodě. Nebo to kouzlení, když lidé v předvánočním čase spěchali v ranním šeru z kotárů na jitřní mši s lucernami v rukou. To vše byl silný emotivní náboj, který spolu se zděděnými schopnostmi sytil celý její život.

Neobyčejný vztah měla k malířům, stala se jakousi jejich patronkou a patronkou umělců vůbec. Sotva se o některém dozvěděla, už jej zvala, ať přijde, ať se zastaví. Měla v sobě tou svou srdečností a naprostou neformálností zvláštní přitažlivost - malíři a kumštýři poznají, kdy s nimi někdo mluví upřímně a kdy formálně. Tvrdila, že na Valašsku nejsou jenom lidé, co pasou ovce, že odtud vyšla celá řada chytrých a vzdělaných lidí, třeba historiograf František Palacký z Hodslavic, a také řada dalších velice moudrých a vzdělaných lidí, kteří v historii národa něco znamenali.

Naše přátelství začalo v době, kdy jsem chodil na Akademii. Řekla, že vůbec netušila, že je na Hutisku nějaký ogar, který maluje. Náš vztah byl zcela bezprostřední. Doslova jsme se stali členy její rodiny a ona byla členem naší rodiny. Téměř denně jsme byli ve styku.

Kdykoliv jsem jel na Hutisko, vždycky jsem se u ní zastavil. Pokaždé měla pro mne nějakou novinku. Také jsem ji vozil na výstavy, třeba i do Bratislavy, žádnou nevynechala. A řeknu upřímně, v mých nesnadných malířských počátcích neváhala koupit některý můj obrázek, což mi mnohokrát ekonomicky pomohlo. Takto však neváhala pomoci i dalším malířům. Vždycky chtěla pro ně něco udělat. A také chtěla mít od každého valašského malíře nebo umělce něco doma. Tak vznikla její originální galerie valašských umělců, malířů, sochařů, a nejen valašských.

Snad nejbliže jejím srdci byla srdečná a poetická malířka Slávka Hýžová. Často ji navštěvoval a také kreslil Jan Kobzáň, říkávala mu Janičku zbojníčku. Byl to také rožnovský malíř Jaroslav Frydrych. Měla obrazy Františka Podešvy, který ji portrétoval. Moje obrazy a také obrazy Ivana Jakeše, který je původem z Velkých Karlovic, obrazy Jana Hrnčárka z Frenštátska, Ilji Hartingera z Karolinky. Navštěvoval ji také tehdy teprve začínající malíř a sochař Mario Kotrba z Rožnova. A další.

Po celý život si uchovala neobyčejný vztah k lidem. Její velká niterná síla se projevovala i v tom, že se na ni obraceli s prosbou o pomoc. Tak tomu bylo i při uspořádání výstavy ve Valašském Meziříčí na pomoc pro léčbu rakoviny. Ona byla hlavním organizátorem celé akce. Skutečně se podařilo oslovit celou řadu umělců, kteří výstavu ve Valašském Meziříčí obeslali a svá díla darovali. Vždycky mnohem intenzivněji prožívala starosti druhých lidí a vždy hledala způsob jak jim pomoci. Také se neváhala ujmout Julinky Hlaváčové, Pavlínky Kříčkové a Anežky Bubílkové. Všude pomáhala, nebylo jí zatěžko přimluvit se. A tak tomu bylo až do poslední chvíle, pokud se mohla hýbat.

Celá řada malířů tetinu Volkovou portrétovala. Také jsem ji chtěl malovat, ale nějak z toho sešlo. Obyčejně vždycky, když je něco doma, tak se to odkládá a říká se, však to ještě počká. Nakonec to nepočkalo. I tak mi kresba její hlavy, kterou jsem kdysi udělal, zůstala jako památka na ni.

Tak jako tenkrát při jejich sedmdesátinách, také při připomínce nedožitých stých narozenin Vilmy Volkové se jí patří věnovat kytičky devatera lučních květů, nejen jako pozdrav, ale především jako vzpomínku na člověka nezištného, upřímného, dobrosrdečného, zapáleného pro umění a milujícího tuto zem.

/Leden 2003./

* * *

Tetička Volková

Vzpomínka spisovatele Oldřicha Šuleře.

Co jsem se najezdil na Hutisko rozhlasovým vozem za tetičkou - jinak jí nikdo neřekl - Volkovou! Tenkrát zavládla v rozhlasovém vysílání velická obliba lidových písní a ovšem lidových vypravěčů - po válečných letech bylo přirozené, že lidé hledali svou identitu a nacházeli ji právě v lidovém umění. Zajisté, takový nově probuzený zájem o lidové umění vůbec, muziku, tanec, píseň, keramiku, výtvarná díla především ze dřeva přivedl před náš rozhlasový mikrofon nejednoho šibala, který by rád posluchače přetáhl přes kravinec, jak se u nás trefně říká, vždyť ani bruncek či kordulka nechrání od chytráctví, takže taková bystří Valášci chtěli na módním zájmu o folklor (ale spíše foxfolklor) také něco trhnout a přešupačili do místního nářečí historky vyčtené z nejrůznějších časopisů a vydávali je za zaručeně staré, prastaré, od staříčků slyšené. Vilma Volková nikdy takovou pokleslou formu nepodporovala, její vyprávěnky byly vždycky ryzí zlato, nikdy laciný plíšek.

Inu není divu - hned při první návštěvě v její chalupě na Hutisku mne zaujal portrét, spíše staromódní fotografie statného muže s rozčuchanou bradkou a cvikrem na chytrých očích - byl to její otec, spisovatel Josef František Karas, autor neuvěřitelné, úctyhodné řady románů a povídek povětšinou námětově čerpáných z valašské historie. Paní Volková vzpomínala ráda na své dětství v chalupě na Zákopci; pro otce neplatilo běžné rozdělení dne, neznal svátky, dovedl psát při petrolejce až do svítání, ve svých potřebách skromný, v literární tvorbě však umínutě pracovitý. Dcera od něho věru hodně těchto vlastností podědila.

Před mikrofonem ostravského rozhlasu prošla řádka valašských národopisných skupin s pořady, pásmy a písničkami či halekačkami, které sestavila a v nichž účinkovala Vilma Volková. Ještě mi zní v uších její charakteristicky zachraplý hlas, ovšemže její zemitá výřečnost, s jakou dovedla neodolatelným

způsobem vyprávět humorky ze života Valachů, především, jak bylo u její optimistické nátuře přirozené, veselé, škádlivé, kterými však dovedla také pěkně štipnout - věruže to nebyly jen tak nějaké neškodné legrační obrázky ze zabijaček, ze zvykového roku, obyčeje, i při své nenáročnosti měly literární hodnotu. Konečně sama byla vyhlášený znalec valašské historie, aby rozhodla odborné spory, na slovo vzatá znalkyně, která dovedla organizovat národopisný život ne pouze v rodné obci, ale s vlivem na celý kraj.

Tady je třeba opětně připomenout, že Vilma Volková měla už z rodinné tradice ke krásnému písemnictví blízko. Sama napsala řadu črt, fejetonů, rozhlasových vyprávěnek, které čtenáři časopisů a posluchači rozhlasu měli ve veliké oblibě - jmenuji z toho velkého počtu alespoň, co mi v tuto chvíli paměť oživila, příspěvky nesporné literární hodnoty Z valašské suširny, Prvůj a dnes, zejména značnou pozornost vzbudilo její zasvěcené vyprávění Jura Vašut, pán z Čartáku - škoda, že zůstala v rukopisu její nářeční hra Kamenná přehrada! Vystupovala v televizi, na pódiích, největší popularitu však, marná sláva, získala v rozhlasu, zajisté díky zvláštním témbrem zabarvenému hlasu, kterým podávala živelně a s chutí své přebohaté zážitky ze života valašské dědiny. Přitom, opakuji, při své lidové zemitosti ne jen tetina z kotárů, nýbrž znalá odbornice valašského folkloru - ještě si vzpomínám, jak jsem s ní putoval někam Na Člověčí za lidovým řezbářem, jak jsme společně pátrali po Čartácké kronice se zápisy velkých uměleckých osobností, obdivovatelů Valašska...

Snad nechybím, když sdělím, že jsem měl ještě štěstí zastihnout u paní Volkové neráz její nerozlučnou družku Pavlu Křičkovou, sestru hudebního skladatele Jaroslava Křičky a básníka Petra Křičky. Uchýlila se na Hutisko v těžké válečné době - a prožila v domácnosti své přítelkyně celých třicet let. Právě na Hutisku vznikly její veršované knížky pro děti O Megeře

a Na Poskle, ke stému výročí položení základního kamene Národního divadla napsala hru Kámen z Radhoště. Mám je před očima obě, věrné přítelkyně: na první pohled protimluv - výřečná Vilma Volková s tím svým jadrným hlasem, a laskavá, usměvavá Pavla Kříčková, ale notily si znamenitě! Snad příliš neselžu, že také na tvůrčí aktivitě Pavly Kříčkové měla nemalý inspirativní podíl právě sdílná a temperamentní Vilma Volková.

Neváhám označit paní Vilmu za genius loci, za dobrého ducha Valašska. A lidé na Valašsku ji milovali - to není právě málo a svědčí to o silné osobnosti této na pohled tak skromné Valašky.

/Leden 2003./

* * *

Dopis paní Vilmě Volkové nebeskou poštou do Ráje zasílá Helena Lisická

Milá Viluško!

Odpusť, že jsem se ještě na Valašském Slavině nezastavila. Moje cesty na Valašsko Tvým odchodem skončily. Zůstávají mi Tvoje dopisy a nekonečný kaleidoskop barevných obrázků sestavený ze vzpomínek na naše setkání. Potom jsou tu ještě valašské popěvky a písničky, Tvoje hutiská domlácaná a všelicos jiného, cos po celý život tak bohatě lidem rozdávala.

Vzpomínám často na naše předlouhé rozhovory, a na nečekané návštěvy Tvých přátel, kteří Tě navštěvovali. Já jsem jezdila na Hutisko za tebou a za sluncem, když nebe bylo modré jako šmolka. Nevyhýbala jsem se ani dešti, když jsem věděla, že na mne čekáš. Nejvíce mne potěšil sníh, který v zimě pokrývá valašské hory a ráztočky. Na jaře, když ledy roztály, v potocích i řekách vždy tekla čistá voda z hor.

U tebe jsem bývala doma jako u maminky. Vždyť jste se také narodily ve stejném roce a obě svým dětem dávaly dobré rady do života. Když jsem zazvonila u Tvých dveří a netrpělivě čekala, až přijdeš otevřít, to Tvoje přivítání každého potěšilo. S úsměvem jsi mne vedla do kuchyně, kde vždycky vládla pohoda, i když se venku čerti ženili. Jedna přes druhou jsme si povídaly o svých starostech i práci, než jsi začala vařit oběd. Já jsem začala listovat v knihách a Tvých zápiscích, které zde na mne čekaly stejně jako Ty, Viluško!

Nikdy jsem nebyla tak domýšlivá, abych nevěděla, že máš ráda nejen mně, ale už mnohem dřív Julinku, která mnoho roků žila ve Tvé rodině na Hutisku a stejně tak Ti žila na blízku malířka Slávka Hýžová, zajímavá paní v černém šatě s krásnou tváří i srdcem. Stejně tak jsem se u Tebe setkávala s paní Anežkou, básnířkou ze solaneckého fojtství nebo s paní profesorkou Pavlou Kříčkovou. K Tvým nejbližším přátelům patřil také akademický malíř Luděk Majer i jeho žena Maruška a další přátelé. Nemohu je ani všechny vyjmenovat, vždyť jich byly desítky i stovky, zvlášť když ses objevovala na televizní obrazovce v pořadech Františka Hanuse Z valašského Slavína.

Po domě jsi často chodívala s veselou písničkou a ty lidové písně, stejně jako lidové obyčeje, pohádky a pověsti a práce s dětmi i dospělými v lidových souborech, to nás spojovalo. Vzácně jsme se shodly v mnoha věcech, i když Ty jsi prožila většinu svého života na Valašsku a já zase na rodné Hané. Nic nám nebránilo, aby se naše dva dětské soubory sešly na Hutisku ve Tvém pořadu „Mír dětem celého světa“. Děti ze Soláňku a Slamenky z Velké Bystřice zpívaly a tančily celé odpoledne v sále Na Salaši. A opakovaně se pak setkávaly na Národní přehlídce dětských folklorních souborů Lidový rok na Velké Bystřici. A v současné době je třeba znovu volat po míru, když světu hrozí třetí světová válka. Nejen naše děti, ale my všichni chceme žít v míru. A ne se stále obávat, co nám přinese zítřek.

Dobře si také pamatuji, když jsme se potkaly poprvé. Tehdy jsem s Antonínem přijela na Hutisko poprvé a bydlela jsem v chatě pod Posklou na začátku lesa s výhledem do údolí řeky Bečvy. Při nákupu na Hutisku jsme se ptali, kde bydlí Volkovi. Když jsme došli k Vašemu domu, stála jsi s Julinkou ve vratech a hned jsi nás zvala ke stolu. Zdálo se mi, že se známe odjakživa. Podruhé jsme se setkaly v lese na Poskle nad Majerovým. Tehdy ještě pod lesem stávala jejich stará dřevěnice, i když měl Luděk malířský ateliér v nové vilce vedle ní. Stařenka Majerová už byla jako věchýtek, ale vítala nás s úsměvem.

Stará Poskla mě přitahovala k sobě jakýmsi dávným kouzlem, i když zdejší les už nebyl tak velký jako kdysi. Bylo v něm ale plno krivolakých cest a steziček, dozrávaly zde jahody a borůvky. A když se vyšlo nahoru na táhlý kopec, kolem dokola byly hory a dole v údolí leželo město Rožnov. Těžko se mi o tom píše, protože jsem chodívala po Poskle s hlavou plnou podivných myšlenek. Tehdy jsem si zamilovala bájný Radhošť a mnohem později o něm napsala Staré zpěvy.

Později jsme se setkávaly v Rožnově ve Valašském muzeu při nejrůznějších příležitostech. Vozila jsem tam Národopisný soubor Haná a dětský soubor Slaměnky. Nejvíce jsme se těšili na vánoční koledu a tetičky z Hutiska, které zabydlely jednu světničku v Billově chalupě vedle starého kostela. Ty jsi, Viluško, vařila hříbjanku, polévku z pravých hřibů a podělovala návštěvníky dobrým slovem i písničkou nebo skleničkou kořaličky. Tetičky zde drávaly peří, ale před Vánocemi strojily voňavý smrček, bálily cukroví a povídaly o starých obyčejích i zpívaly. U starých kamen bylo teplo, ale od otevřených dveří a starých vrátek táhlo na nohy. Vždyť starou chalupou procházelo mnoho návštěvníků a nikdo dveře nezavřel. A když přijeli Hanáci a Hanačky, hned běželi zazpívat tetičkám na Hutisko a popřát jim vánočních svátků.

Také vzpomínám, jak jednou na konci listopadu jsi mi napsala, abych přijela do Rožnova, že tam budete předvádět staré zvyky

a obyčej, a zpívat koledy. Z Olomouce jsem se svezla autem s novináři, kteří jeli na stejnou besedu do Valašského muzea. Oni služebně a já ze zvědavostí sobě vlastní. V hospodě Na posledním groši kvůli tomu bylo zavřeno, ale byla plná nejrůznějších hostů. Z Hutiska s Vilmou Volkovou přijely tetičky ve starých sukních, jupičkách a zástěrách, s pečlivě uvázanými šátky na hlavách, hospodská nás všechny vesele vítala a ptala se, kdo co bude pít.

A díky Tobě, Viluško, mne vzaly tetičky mezi sebe. U předsednického stolu seděli páni z Ústavu lidové kultury ve Strážnici s ředitelem Valašského muzea. Postupně hovořili o tom, co se všeco na Valašsku dochovalo z lidové kultury, zatímco tetičky tiše seděly na lavici se sklopenými hlavami. Jenom Ty, Viluško, pořád jsi mi něco šeptala, zvláště když jsi s někým nesouhlasila. V té chvíli jsem měla nepříjemné mrazení v zádech, protože jsem už tušila, že o překvapení nebude nouze.

Když páni uzavřeli své projevy a pak ředitel pokynul paní Volkové, aby s tetičkami se ujala svého úkolu, Viluška vyskočila z lavice jako mladice, pleskla se do dlaní a rozšafně začala hovořit, jak jenom ona to uměla, co se dělo od svatého Ondřeje do Vánoc. Tetičky také ožily a přicházely s říkáním. A protože už byl advent, zazpívaly několik starých písní. Potom došlo na čarování, lití olovem a další říkání, než došlo na házení střevícem, když hledaly pro sebe ženicha. Některé už byly vdovy, tak to čarování vzaly pořádně od podlahy, ale starý pantofel, který jedna po druhé házely přes hlavu ke dveřím, létal jinam, než chtěly. A pořád se otáčel od dveří. Viluška pohotově prohodila, že asi staré baby nikdo nechce. A na plac pozvala mně, byla jsem tehdy o hodně mladší, abych to čarování poctivě završila.

Upřímně řečeno do té chvíle jsem pantoflem nikdy neházela, natož přes hlavu a kvůli ženichovi. Ale všelicos mi hned prolétlo hlavou, a uvažovala jsem o tom, kde se stala chyba. Od Vilušky jsem vzala pantofel a potěžkala jej, měl nápadně těžký podpa-

tek. Ještě mně napadlo, že se žádná z tetiček při tom čarování nepokřičovala, i když se o tom povídalo i psalo. Pro jistotu jsem se pokřičovala třikrát, i když páni na to hleděli zachmuřeně, a v duchu jsem úsilovně přivolávala muže, který snad obchází starou hospodu a neodvažuje se vstoupit. Zatočila jsem pantoflem nad hlavou a hodila jej ke dveřím. Pantofel mne nezklamal, bouřlivý smích besedníků a potlesk to potvrdil.

Rozběhla jsem se rovnou ke dveřím, abych zvenku přivedla kteréhokoliv mužského, kdo by moje čarování potvrdil. Než jsem dosáhla na kliku, dveře se začaly pomalu otevírat a v nich, div se světe, stál pohledný mužský a udiveně hleděl na mne. Bez výstrahy jsem mu padla kolem krku a potichu prosila o porozumění, aby to čarování dohrál se mnou do konce. Náhoda mi přála, byl to novinář z Ostravy, kterého jsem taky znala. A tak jsem dostala pěknou hubičku. Všichni se hlasitě smáli, nejvíc tetička Volková, která to způsobila. Jenom pan ředitel pobledl, protože s křížky nebyly tehdy žádné žerty, a moc se zlobil, že jsme mu včas neřekly, co všechno budeme provádět. Myslím, že dodnes nevěří, co způsobila náhoda a víra ve staré čarodějné praktiky.

Mnohokrát jsem si říkala, že bych měla vzít s sebou na Hutisko magnetofon, aby ta Viluščina vyprávění zůstala v záznamu pro další časy. Nikdy k tomu nedošlo.

Když už jsem v tom vzpomínání a vyprávění o lidových obyčejích, dovol mi, abych zde vypsala Tvou báseň, kterou jsi mi poslala s vánočním přáním dne 16. 12. 1998.

Úvod k maticiце Mikoláškové

*Na Zákopčí v kopcích na každém úbočí
slunéčko vesele z rána se zatočí.
Svítí tam celý den na lidi, na pole,
v Zákopčí, věřte mi, veselo dycky je.
Dobře tam bývalo ve staré chalupě,
aji dyž bývaly vysoké zámetě.
Sněh sa tam jiskřival večer při měsíčku,
čarovný svět viděla na každém pníčku.
Sněhová pohádka někdy hrůzná byla,
třeba aj medvěda před oči stavjala.
Všeci sa těšili, že přijde Mikoláš,
ale ten, věřte mi, dycky obchodil nás.
Mikoláš nepřišel, chodila Maticka
a ta nám dávala jablěčka z košíčka.
Nebylo maškrték, nebylo parády,
ale měli se tam, věřte mě, všeci lidé rádi.*

O Zákopčí jsem toho mnoho slyšela, ale nikdy jsme se tam spolu, Viluško, nevypravily. Vždycky bylo něco přednějšího. Dokonce jsem ani neviděla jediný pomník paní Charlotty G. Masarykové, který roku 1926 postavil v údolí Za Kopcem pan Cyril Mach s dětmi a Zákopčany, a kupodivu tam přetrval až do našich dnů. Mám jenom Tvoje vzpomínky a barevnou Sobotkovu fotografii, která mi jej přibližuje.

A ještě jednu báseň jsem našla v Tvých dopisech, kterou je třeba uchovat tak, jak jsi ji napsala. Můžeme jen litovat, že ostatní Tvoje básně jsou pro nás ztraceny na věky. Dlouho jsi tajila, že píšeš nejen dopisy a scénáře, ale také básně k různým příležitostem. Pokud Ti zdraví dovolovalo, provázela jsi spoluobčany na poslední cestě a hovořila o nich k pozůstalým a přátelům i těm, kteří se s nimi přišli rozloučit.

Dnes 16. 12. 1998

*Hore na Soláni roste šalvija a maří list
v nenávratno odchodijú ludé z milých míst.*

*Nenávratně odchodijú, nevrátá sa věc,
ale jejich věrná láska zůstane tu přec.*

*Zostane tu jejich práca věnovaná všem,
zostane tu pro vzpomínku, jak ten život šel.*

Milá Viluško, doufám, že jsi došla zaslouženého pokoje a jsi v Ráji mezi Valachy!

Než jsem dopsala tento dopis, díky svému zeti jsem se přece jenom dostala nedávno do Rožnova. Nejprve jsme zašli za Tebou na Valašský Slavín a položili tam kytici růží. Ještě jsem se zastavila u Slávky Hýžové, a jste si zase nablízku, což mne potěšilo. Potom jsme jeli na Hutisko a na Solán. Můj zeť je Valach a tak jsem mu celou cestu vyprávěla o Tobě a Tvém otci spisovateli J. F. Karasovi. Měla jsem pocit, že jsi vedle nás a všechno slyšíš a vidíš, dokud jsme nepřejeli na druhou stranu Soláně. Tam ses mi ztratila. Snad při další cestě na Valaško se znovu s Tebou setkám, i kdybys byla ptáčkem zpěváčkem. Neboj se, Viluško, já Tě poznám.

/Březen 2003./

* * *

Loučení

Vzpomínka Jany Volkové, snachy paní Vilmy Volkové, a syna Františka.

„Říkali jsme jí celý život stařenka. A taková nám zůstala až do posledního dne, do poslední chvíle.

Ani při své nemoci si nedopřála klidu. Psala dopisy, články. Ještě den před tím, než jsme ji odvezli do nemocnice, seděla u psacího stroje a ťukala. Pravda, už byly v textu překlepy, přeskakovaly jí písmenka, neviděla na to dost dobře, ale ona se nevzdávala.

V ty poslední dny měsíce srpna a začátku září se stařenka cítila slabá. Přála si, ať ji dovezeme do nemocnice. Měla představu, když dostane „kapačky“, tak že se jí vrátí síla, spraví se a přece dožije další léta, až do té stovky, které se stále chtěla dožít.

To bylo v pátek ráno. Udělalo se jí nevolno. Zavolali jsme pana doktora. Přišel, prohlédl ji. Chtěla jen to, aby ji odeslal do nemocnice na ty zázračné „kapačky“, které by ji posílily. Ovšem po straně nám pan doktor řekl, že je stařenka tak slabá, že už ji pravděpodobně zpátky z nemocnice nepřivezeme.

Vypravili jsme se na cestu do nemocnice odpoledne, bylo kolem druhé hodiny. Stařenka nechtěla sanitku. Přála si, aby ji do nemocnice odvezl starší syn Zdeněk.

Usadili jsme stařenku do auta, obložili ji ze všech stran polštářky, aby se jí dobře sedělo. Řídil Zdeněk. Jela s námi také jeho žena.

Byl tehdy překrásný den, začátek září. Svítlo slunce.

Jeli jsme pomalu, aby si stařenka mohla všechno pěkně prohlédnout. Přes Vigantice a přes Rožnov. Stařence se líbilo upravené náměstí v Rožnově. Pochvalovala si, jak je všude na světě pěkně.

Tak jsme dojeli až do Valašského Meziříčí.

V nemocnici jsme vynesli stařenku z auta, nejprve na příjem. Uložili jsme ji na pohovku. Lékaři stařenku vyšetřili. Řekli, ať ještě počkáme, než připraví na některém pokoji místo.

Seděli jsme kolem stařenky, švagrová ji držela za ruku, a ona s námi hovořila. Mluvila úplně normálně. Dávala nám rady, co všechno máme udělat. Připomínala, ať nezapomeneme dát vědět k Hýžům, aby paní doktorka Kudlová, dcera malířky Jaroslavy Hýžové, kterou měla stařenka tak ráda, přišla stařenku navštívit, že bude nějaký čas ležet tady v nemocnici. Nám řekla, co všechno jí máme do nemocnice přinést a kdy za ní máme přijet. A mně znovu zdůrazňovala, v té době jsem ještě učila ve škole, ale byla jsem rozhodnuta, že když to bude zapotřebí, tak zůstanu doma opatrovat stařenku, i tam na tom lehátku na příjmu nemocnice mi stařenka důrazně připomínala: „Ne abys té školy nechávala!“

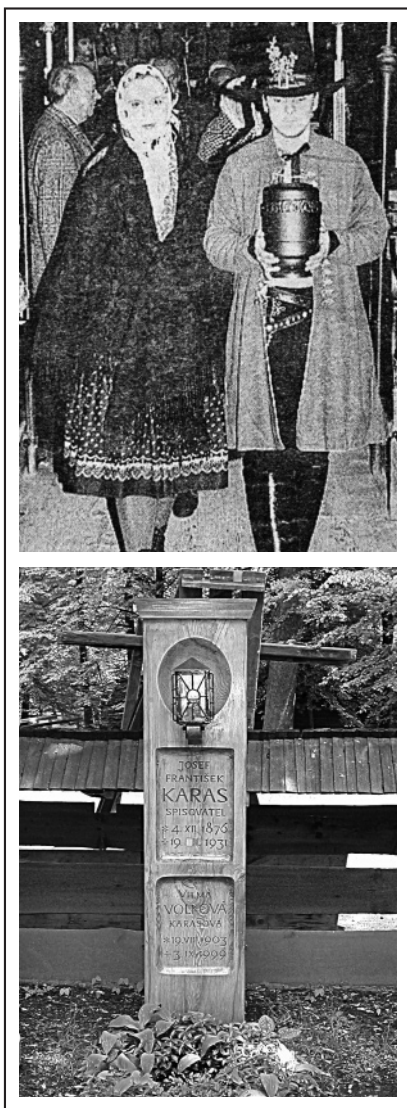
Při té řeči, kdy s námi stařenka hovořila, se její oči začaly najednou vzdalovat, až zůstala hledět do dálky...

Hned jsme zavolali sestru a doktora.

Snad hodinu jsme tam s ní seděli. Naposledy. Byly to její poslední chvíle na tomto světě. Stařenka umřela.“

„Já jsem ten den přijel odpoledne domů z práce,“ vzpomíná syn František Volek. „Chalupa prázdná. Všecko jsem proběhl, každý pokoj, nikde nikoho. Tak už jsem věděl, že je zle. Když se potom navečer vrátili z nemocnice, už mi řekli jenom tu smutnou zprávu.“

/Duben 2003./

Valaši nesou urnu V. Volkové k uložení na Valašský Slavin
Pomník J. F. Karase a V. Volkové na Valašském Slavině

V. Volková doma s obrazy
V. Volková, dvojportrét

O AUTORECH

Hýžová Jaroslava, akademická malířka (21. 5. 1915 Prostřední Bečva - 4. 3. 1992 Valašské Meziříčí). Studovala umělecký ústav ve Valašském Meziříčí a působila jako učitelka. Studovala malířskou školu spolku Mánes v Praze u prof. Vojtěcha Tittelbacha a Josefa Lieslera. Žila a malovala ve Valašském Meziříčí. Poeticky zobrazovala krajinu a lidi rodného Valašska. Nejčastějším námětem jejich obrazů byla krajina, jejíž poezii dokázala mistrně zachytit. její ostatky jsou uloženy na Valašském Slavíně, její díla jsou zastoupena v řadě galerií.

Lisická Helena, spisovatelka (nar. 26. 11. 1930 v Olomouci). Sbírá a upravuje pohádky a pověsti (Devatero řemesel, Pověsti starých měst, Z českých a moravských hradů, Pohádky z jalovce, Tři synové knížecí), z nichž některé patří Valašsku. nejnovější jsou Staré zpěvy, Pověst z Radhoště (1998).

Majer Luděk, akademický malíř (nar. 31. 12. 1925 Solanec pod Soláněm). Na Podešvovo doporučení se přihlásil na zlínskou Školu umění, kde strávil tři roky a potom studoval v letech 1946 - 51 na AVU v Praze u prof. Sychry a Želibského. Věnuje se malbě, grafice, monumentální tvorbě a knižní ilustraci. Zúčastnil se řady kolektivních výstav a často vystavuje i samostatně. Bez povšimnutí nelze obejít ani jeho realizace v architektuře.

Podešvová Marie, (24. 6. 1901 Praha - 18. 10. 1994 Rožnov pod Radhoštěm), spisovatelka a překladatelka. Mládí prožila v Brně, kde absolvovala gymnázium. V r. 1921 studovala na institutu Maintenon v Paříži. Vytvořila několik rolí v němém filmu (Sněhurka a sedm trpaslíků). V r. 1926 se provdala za malíře Františka Podešvu, s nímž se v roce 1938 přestěhovala na Soláň. Publikovala od počátků třicátých let, ale knižně debutovala až v roce 1959 románem Poslední rok, charakteristickým porozuměním pro život beskydských horalů a láskyplným vztahem k přírodě a lidem. Psala pro děti (Zuzajda a Jurajda), pro dospělé (U nás na kotárech), a napsala dvě knihy o životě a díle Františka Podešvy (Malířovo mládí, Malířův život). Překládala z francouzštiny a ruštiny.

Sobotka Richard, spisovatel, dramatik, publicista (nar. 15. 3. 1935 v Zašové). Po absolvování valašskomeziříčského gymnázia pracoval v Rožnově pod Radhoštěm a v Zubří. Publikoval hlavně v časopise Červený květ v Ostravě a spolupracoval s ostravským rozhlasem, kde vysílali jeho Vyprávění o valašské zemi a Klub dětí třetího tisíciletí. Knižně debutoval v roce 1979 knížkou pro děti Příběh toulavého kocoura, v roce 1987 vydal povídky ze současného Valaška Nepřetržité jaro, potom Abecedář pro dny všední i sváteční, Řemesla - jak co děláme, Stoletá voda na Rožnovsku, nejmilejší věci - sběratelé a Knihy - knihovny - knihovníci, také Epizoda ze života - Charlotta Garrigue Masaryková a Bosý poutník - Životní příběh kněze P. Aloise Pozbyla, sbírku poezie Kroky v listí - Kroki w liściach, překlad do polštiny Adam Lewandowski, Bezruký Frantík - životní příběh Františka Fiílipa a další.

Štika Jaroslav, PhDr, etnograf, emeritní ředitel Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm (nar. 1. 4. 1931). Vystudoval valašskomeziříčské gymnázium a filozofickou fakultu

Masarykovy univerzity Brno. V letech 1956 - 72 pracoval v Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, V letech 1972 - 99 byl ředitelem Valašského muzea v přírodě. Viceprezident Svazu evropských muzeí v přírodě. Vydal Etnografický region Moravské Valašsko, jeho vznik a vývoj. Lidová strava na Valašsku a Československá muzea v přírodě.

Šuleř Oldřich, spisovatel (nar. 1. 6. 1924 Ostrava). Absolvoval valašskomeziříčské gymnázium a právnickou fakultu UK v Praze. Za války pracoval jako horník a po roce 1968 jako strojník v elektrárně a jako právník. Ve svých prózách zobrazil Valašské Meziříčí v době okupace (Na srnčích nohách, Dlouhé stíny) a převyprávěl valašské pohádky a pověsti (Nic nahaného, máloco pravda, Poklad pod jalovcem, Zbojnické pohádky). Dětem napsal knihu Bylina od černé žluny a o malíři Kobzáňovi knihu O Janíčkovi maléřečkovi. O Valašsku jsou knihy Je to chůze po kotářech! a Paměť domova. Román Sláva a pád valašského pánbíčka věnoval meziříčskému starostovi Mikyškovi, starý Frenštát zachytil v úvodu románu Měsíční krajina, napsal divadelní hru Valašská balada, televizní hru Kruté proměny, vyprávění z prostředí Beskyd Krásné nesmysly, esej Valašský poslanec T. G. M., přes osm set prací pro rozhlas a řadu prací publicistických. K jeho prozatím posledním dílům patří: Důvěrné dialogy, Muzejní a vlastivědná společnost, Frenštát pod Radhoštěm 2000; Šálivý šepot vzpomínek, ATHOS Horst Neumann, Ostrava 2001; Bílý kůň ve znaku, Agave, Český Těšín 2001; Hořela lípa, hořela, Tilia, Šenov u Ostravy 2002; Úhlavní přítel, Mladá fronta, Praha 2002.

OBSAH

Setkávání	7
Maminka Vilmy Volkové	11
Otec Vilmy Volkové	17
Naše paní Vilma	23
Rozpomínání a ohlížení	39
O autorech	59

VZPOMÍNÁNÍ A ROZPOMÍNÁNÍ

Do této drobné publikace vzpomínek, vyprávění, ohlasů a ohlédnutí za tetičkou Vilmou Volkovou - Karasovou, k jejím nedožitým 100. narozeninám, přispěli emeritní ředitel Valašského muzea v přírodě v Rožnově p. R., etnograf **PhDr. Jaroslav Štika**, spisovatelé **Oldřich Šuleř**, **Helena Lisická** a **Richard Sobotka**, akademický malíř **Luděk Majer**. Z nejbližších je to vzpomínka **Jany Volkové**, snachy Vilmy Volkové a **syna Františka**.

Byly použity dřívější vzpomínky akademické malířky **Jaroslavy Hýžové**, spisovatelky **Marie Podešvové**, akademického malíře **O. Crhounka** z Brna a vzpomínka **Julie Hlaváčové**, které se V. Volková ujala.

Pro celkové dokreslení obrazu o Vilmě Volkové je uvedeno její vyprávění "O mé mamince". Pak také její příležitostně vzpomínky a vyprávění, názory na malíře, na lidi kolem sebe, vzpomínky na otce, na své mládí a na svůj život. Patří sem její vzpomínka na Valašský rok 1925, otištěná až po její smrti. Také vzpomínání Vilmy Volkové na Hutisko a vůbec na svět, zaznamenané příležitostně, zpravidla při jejím životním výročí.

V příspěvku **Heleny Lisické** je také uvedena báseň tetičky Vilmy, která dokladuje její dosud zcela neznámou poetickou tvorbu a tím i široký tvůrčí záběr Vilmy Volkové.

Tento útlý sborníček chce podat jakýsi náčrt, pokus o portrét Vilmy Volkové - Karasové, než se životopisem této výjimečné osobnosti bude v celé šíři fundovaně zabývat osoba k tomu povolána.

Rožnov pod Radhoštěm, srpen 2003